

Spolufinancováno
Evropskou unií

Návrh systémových změn Sousedské dětské skupiny

Název projektu: **Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím
inovativního konceptu sousedských dětských skupin**

Registrační číslo projektu: **CZ.03.03.01/00/23_051/0002955**

1	VÝCHODISKA PRO SYSTÉMOVÉ UKOTVENÍ SDS	4
1.1	Lekce z mezinárodní praxe	4
1.1.1	Dopady regulačních modelů na kvalitu, dostupnost a flexibilitu služeb péče o děti „pouštní místa“ ...	7
1.2	Ponaučení jako východisko kvality SDS	7
1.2.1	Ponaučení z evaluace pilotáže projektu a jeho výsledků.....	7
1.2.2	Ponaučení pro ČR: optimalizace regulace národních standardů s lokální flexibilitou	8
1.2.3	Lekce z minulosti: Odvětvové řízení školství: nástroj rovného přístupu ke službám.....	9
2	LIDSKÉ ZDROJE.....	10
2.1	Vysoká odbornost zaměstnanců Úřadu práce.....	10
2.1.1	Zvýšené nároky na kompetence zaměstnanců Úřadu práce	11
2.1.2	Technologické výzvy plné digitalizace systému	11
2.1.3	Nové role, nové dovednosti: Příprava úřadů práce na budoucnost	12
2.1.4	Diverzifikace regionálních kapacit Úřadu práce v souvislosti se zaváděním sítě SDS.....	14
2.1.5	Odborná způsobilost pečujících v ČR v sousedské dětské skupině	15
3	MODELY OBCÍ VHODNÝCH PRO VYBUDOVÁNÍ SDS	17
3.1	Vylidňování venkova	17
3.1.1	Význam demografických projekcí pro budování sítě sousedských dětských skupin	17
3.1.2	Pokles populace v některých obcích.....	17
3.1.2.1	Obr.1 Rozložení MŠ v rámci ČR.....	18
3.1.2.2	Obr.2 Dětské skupiny v ČR	18
3.1.2.3	Mapa: Obce podle počtu narozených dětí v roce 2023	20
3.1.2.4	Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2009 a 2021.....	20
3.1.2.5	Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2009 a 2021 a přítomnost vlakové dopravy	21
3.1.2.6	Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2023 a 2034	21
3.1.2.7	Silné stránky SDS pro model vylidňování obcí:	22
3.2	Sociálně slabé oblasti	23
3.2.1	Identifikace sociálně slabých oblastí.....	23
3.2.2	Index sociálního vyloučení a potřeba integrovaného přístupu	24
3.2.2.1	Mapa: Podíl osob v exekuci, stav k 31.12.2023	24
3.2.2.2	Index sociálního vyloučení	25
3.2.2.3	Mapa: Index sociálního vyloučení, 2023	26
3.2.2.4	Doporučení pro cílenou intervenci plošného zavedení SDS	26
3.2.2.5	Mapa: Míra nezaměstnanosti v obcích, k 31.12.2023	27
3.2.2.6	Mapa: Podíl osob se základním vzděláním podle SLDB 2021	27
3.2.2.7	Mapa: Skupiny obcí podle vybraných sociodemografických charakteristik	28
3.3	Model pro suburbánní oblasti	28
3.3.1.1	Mapa: Naplněnost kapacit mateřských škol v obcích, k 30.9. 2023	29
3.3.1.2	Mapa: Naplněnost kapacit mateřských škol v obcích, pravděpodobný vývoj k roku 2034	29
3.3.1.3	Obr. Ukázkový vývoj v obci Horoměřice	30
4	ROZVOJ SPOLUPRÁCE V ODVĚTVOVÉM ŘÍZENÍ.....	31

4.1.1	Centralizace, decentralizace a dekoncentrace veřejné správy	31
4.1.2	Rozdělená síla: Problémy fragmentace české místní samosprávy 6000 obcí	31
4.1.3	Role Úřadu práce po účinnosti novely zákona č. 247/2014 Sb.	33
5	ŘÍDÍCÍ DOKUMENTY PRO SOUSEDSKÉ DĚTSKÉ SKUPINY	35
5.1	Řídící dokumenty pro sousedské dětské skupiny	35
5.1.1	Národní pokyny pro rodinnou denní péči (FDC): Ponaučení ze zahraničí	35
5.1.2	Národní pokyny pro sousedské dětské skupiny	37
5.1.2.1	Metodika pro poskytovatele/pečující osoby sousedských dětských skupin	37
5.1.2.2	Metodická příručka pro úředníky	38
5.2	Budování sítě SDS na míru každému regionu	39
5.2.1	Mezinárodní trendy v kvalifikaci pečujících osob	39
5.2.2	Regionálně podmíněný nedostatek kvalifikovaného personálu v ČR	39
5.2.3	Strukturální podmínky kvality péče: 4 děti na jednu pečující osobu	40
5.2.4	Počet dětí na pečovatele v sousedských dětských skupinách ČR od roku 2025	41
6	FINANCOVÁNÍ	42
6.1	Institucionální přístupy k financování sousedských dětských skupin	42
6.1.1	Tržně orientovaný model a kombinované modely	42
6.1.2	Institucionální model, v němž je regulovaná péče veřejnou službou	42
6.2	Financování SDS v ČR – příspěvek na provoz	42
6.2.1	Udržitelný systém podpory: Financování sousedských dětských skupin ze státního rozpočtu	43
6.2.2	Právní postavení poskytovatele sousedské dětské skupiny, příjemce příspěvku	43
6.2.3	Vícezdrojový model a maximální úhrada poplatků od rodičů	44
	Seznam zkratk	46
	Evidence-Based Background	47

1 Východiska pro systémové ukotvení SDS

Systémové ukotvení sousedských dětských skupin (SDS) představuje inovativní přístup k organizaci péče o děti, který kombinuje plnou digitalizaci s flexibilitou, aby mohl odpovídat rostoucí poptávce po komunitně orientovaných službách v České republice. Projekt „Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin“ (Registrační číslo projektu: CZ.03.03.01/00/23_051/0002955) byl zaměřen na vytvoření legislativních, organizačních a finančních podmínek nezbytných pro efektivní zavedení tohoto modelu jako dostupné a kvalitní alternativy k tradičním formám péče o děti. Koncept SDS byl navržen s ohledem na potřeby jednotlivých regionů a flexibilitu vůči specifickým požadavkům rodin a dětí, což umožňuje širokou adaptabilitu.

V době zpracování tohoto dokumentu byla novela zákona, na jejímž základě bude systém SDS implementován, stále ve fázi schvalovacího procesu¹. Vládní návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky dne 28. května 2024. Obecná a podrobná rozprava k návrhu proběhly během 115. schůze Poslanecké sněmovny dne 29. října 2024. Pozměňovací návrhy byly zveřejněny jako sněmovní tisk 716/5 dne 31. října 2024.² Tento text reflektuje aktuální stav legislativního procesu a analyzuje jeho dopady na roli Úřadu práce a další klíčové aspekty zavedení SDS. V celém tomto dokumentu se při odkazování na výše uvedený vládní návrh používají výrazy „novela zákona o dětských skupinách“, „novela zákona“ nebo „zákon o dětských skupinách“.

Projekt byl iniciován na základě identifikace nedostatečné kapacity stávajících předškolních zařízení, která představuje jednu z hlavních překážek sladění pracovního a rodinného života v České republice. Pilotní fáze projektu proběhla v Kraji Vysočina, kde byla testována funkčnost modelu SDS, včetně jeho implementace a vlivu na místní komunity. To je v souladu s výsledky zahraničních studií, které ukazují, že kombinace národních standardů kvality s regionální flexibilitou může vytvořit udržitelný systém denní péče, který je dostupný a zároveň poskytuje rovnoměrnou kvalitu.

Pro Českou republiku je zásadní zavést minimální standardy kvality, které budou podpořeny cílenou podporou regionálních specifik. Tento přístup nejen podpoří rozvoj sousedských dětských skupin jako inovativní formy péče o děti, ale také sníží regionální nerovnosti v dostupnosti služeb, čímž zajistí rovné příležitosti pro děti a jejich rodiny. Systém SDS tak představuje klíčový krok k řešení nedostatků v péči o děti a k podpoře efektivního sladění pracovního a rodinného života v České republice.

1.1 Lekce z mezinárodní praxe

Celkově lze říci, že regulace (Family Day Care, FDC) je v jednotlivých zemích různorodá, přičemž některé preferují národní regulaci k zajištění konzistentní úrovně kvality péče, zatímco jiné umožňují místní úpravy k přizpůsobení potřebám jednotlivých komunit. Tato rozmanitost regulace má významný vliv na to, jak jsou (Family Day Care, FDC) služby poskytovány, jaká je jejich kvalita a jaká je důvěra rodičů v tento model péče (Davis et al., 2012).

Národní a místní legislativa

Regulace obdoby sousedských dětských skupin (FDC) se v různých zemích liší v závislosti na národní a místní legislativě. Některé země, jako například **Austrálie** a **Japonsko**, vyžadují **národní regulaci** FDC, což znamená, že existují celostátní standardy a předpisy týkající se péče o děti v domácím prostředí

¹ Sněmovní tisk 716 – **Novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině**. S ohledem na rozsah dokumentu není tato příloha zahrnuta přímo v koncepci. Je však dostupná elektronicky na oficiálních stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, [dostupné zde](#).¹

² Poznámka: Legislativní proces tohoto sněmovního tisku nebyl ke dni předložení tohoto dokumentu vládě ukončen. Příloha je tedy uváděna ve stavu, v jakém byla projednávána ke dni 24. listopadu 2024.

(Davis et al., 2012). V Austrálii jsou poskytovatelé FDC povinni mít určitou úroveň vzdělání v oblasti péče o děti a musí dodržovat celostátní pokyny pro kvalitu péče, které zahrnují oblasti, jako je zdraví a bezpečnost, rozvoj dítěte a administrativní postupy. Podobně v Japonsku existují přísné požadavky na **kvalifikaci pečovatелů, včetně certifikace a povinného absolvování tréninkových kurzů zaměřených na péči o děti.**

Na druhé straně některé země, například **USA a Kanada**, umožňují **místní úpravy** regulace FDC, což znamená, že jednotlivé státy nebo provincie mohou vytvářet vlastní pravidla a standardy péče (Davis et al., 2012). V USA může být regulace FDC velmi různorodá, neboť jednotlivé státy mají možnost stanovit své požadavky na vzdělání, školení, bezpečnost a provoz. Například v některých státech USA jsou poskytovatelé FDC povinni dodržovat přesně definované normy, jako je maximální počet dětí na jednoho pečovatele nebo povinné kontroly domácího prostředí, zatímco jiné státy mohou mít mnohem mírnější nebo téměř žádné požadavky. Regulace sousedské péče o děti se v jednotlivých zemích výrazně liší. Například ve **Francii, Rakousku a Německu** podléhají poskytovatelé péče přísným požadavkům ohledně kvalifikace, hlášení úřadům a zajištění bezpečného, hygienického a vzdělávacího prostředí.

V **Kanadě** se regulace FDC také liší podle provincie nebo teritoria. Některé provincie vyžadují, aby poskytovatelé FDC byli licencovaní a splňovali určité standardy péče, jako jsou bezpečnostní kontroly a minimální úroveň vzdělání. V jiných provinciích mohou poskytovatelé FDC fungovat bez licencí, pokud splňují určité podmínky, jako je omezený počet dětí v péči.

V některých zemích, jako je **Švédsko**, je regulace **FDC často realizována místními úřady**. Švédský model FDC zahrnuje přímé zaměstnávání pečovatелů místními samosprávami, což znamená, že regulace a kontrola kvality jsou prováděny na úrovni komunity. Tento model umožňuje přizpůsobení standardů a podpory místním potřebám a pomáhá udržovat vysokou úroveň kvality péče (Davis et al., 2012).³

Francie (Assistantes Maternelles): Ve Francii je poskytovatelům péče (asistenti) udělována licence předsedou Generální rady departementu dle bydliště žadatele. Licence je vydávána na 5 let a podléhá podrobným kritériím, například znalosti francouzského jazyka, čistému trestnímu rejstříku a vhodným bytovým podmínkám (zdroj: Dekret Státní rady). Asistentky mohou pečovat o maximálně **4 děti mladší 3 let, včetně vlastních**. Dále musí absolvovat **odborné školení v rozsahu 120 hodin** a plnit další požadavky na hygienu a bezpečnost (Le décret 95-949 z 24.8.1995). Úřady mohou udělit pokuty za provozování péče bez licence, přičemž asistenti mají povinnost nahlásit změny týkající se péče do 8 dnů. Kontroly provádí departementální komise.⁴

Rakousko (Tagesmutter/Tagesvater): V Rakousku je sousedská dětská skupina regulována zákonem týkajícím se úpravy péče o Tageskinder (vídeňský zákon o denní péči – zemská sbírka 73/2001). Denní péče je definována jako pravidelná péče o dítě za úplatu, poskytovaná mimo rámec školního zařízení. Poskytovatelé péče musí mít povolení vydané magistrátem a splňovat podmínky týkající se osobní způsobilosti, vzdělání a hygienických standardů (**vyhláška o denní péči** ze dne 7.3.2017). Pro jednoho pečovatele je stanoveno **maximum 5 dětí**, přičemž může **existovat výjimka v době nemoci**. Péče může probíhat ve formě individuální (**v domácnosti poskytovatele**) nebo skupinové. Úřady kontrolují dodržování podmínek a mohou udělit pokuty až do 2 100 EUR za nedodržení pravidel (zákon

³ Davis, E., Freeman, R., Doherty, G., et al. (2012). An International Perspective on Regulated Family Day Care Systems. *Australasian Journal of Early Childhood*, 37(4), 127–134.

⁴ Francie:

- *Le décret 95-949 z 24. 8. 1995* - Nařízení upravující podmínky pro poskytování péče o děti včetně požadavků na hygienu, bezpečnost a způsobilost poskytovatelů péče.
- *Code de la construction et de l'habitation (Zákoník o stavbách a bydlení)* - Články R 131-31, R 129-122 a R 129-15 upravující požadavky na vytápění, teplou vodu a bezpečnostní vybavení v prostorech péče o děti, například detektory kouře.
- *Code du Rural* - Článek 211-1 stanovuje pravidla týkající se nevhodných ras psů, které jsou zakázány v prostorech péče o děti.

č. 73/2001). Pečující osoba musí absolvovat teoretickou výuku (**120 hodin pedagogiky**) a **praxi (160 hodin)**.⁵

Německo (Tagesmutter/Tagesvater): Německo reguluje sousedskou péči prostřednictvím celostátních předpisů odkazujících na zemské zákony, například berlínský zákon o předškolním vzdělávání. Péče (Kindertagespflege) se zaměřuje na děti do 3 let a má za cíl podpořit jejich rozvoj a sladit potřeby rodičů. Úřad pro mládež rozhoduje o nároku na podporu dle sociálního zákoníku, stanovuje požadavky na pečující osoby a kontroluje vhodnost prostoru (např. minimálně jednou ročně). **Povolení k péči je udělováno na 5 let** a zaměřuje se na způsobilost osoby a vhodnost prostor. Pokud je péče poskytována za úplatu více než 15 hodin týdně po dobu tří měsíců, je povolení vždy nutné (ochrana dětí). Pečující osoby **absolvují kurz v rozsahu 160 hodin** a další vzdělávání dle potřeb úřadů (zákon o pomoci dětem a mládeži, prováděcí předpisy k zemským zákonům).⁶

Neformální způsoby péče (Informal Childcare) na subregionální úrovni⁷: Neformální způsoby péče o děti (Informal Childcare) představují významnou alternativu k formální institucionální péči, zejména v situacích, kde dostupnost formálních zařízení nedostačuje, nebo kde rodiče vyžadují větší flexibilitu. Tento model je běžný v různých evropských zemích, včetně Nizozemska, kde neformální péče hraje klíčovou roli v rámci širšího systému péče o děti.

Neformální péče zahrnuje péči poskytovanou rodinnými příslušníky, přáteli nebo specializovanými pečovateli, kteří působí mimo oficiální rámec regulované formální péče. V Nizozemsku je tento typ péče znám pod termínem *gastouders* (angl. *childminders*)⁸⁹. *Gastouders* jsou osoby poskytující péči o děti v domácím prostředí, mimo strukturovaná dětská centra. Tato forma péče nabízí větší míru flexibility, což je klíčové pro rodiče s nepravidelnou pracovní dobou nebo dlouhými směnami, například v sektorech, jako je zdravotnictví nebo pohostinství.

Jednou z klíčových forem neformální péče je rodinná pomoc (angl. *family help*), při níž je péče o děti zajišťována rodinnými příslušníky, například prarodiči. Tento model je v mnoha zemích běžně rozšířen a plní zásadní roli v situacích, kdy nejsou dostupné **dostatečné kapacity formální péče**. Rodinná pomoc

⁵ Rakousko:

- *Zákon týkající se úpravy péče o Tageskinder (Vídeňský zákon o denní péči – zemská sbírka 73/2001, úplné znění ze dne 12. 10. 2016)* - Zákon definující denní péči, stanovující podmínky pro poskytovatele péče (Tagesmutter/Tagesvater), včetně požadavků na osobní způsobilost, hygienické standardy a vzdělání.
- *Vyhláška o denní péči ze dne 7. 3. 2017* - Vyhláška doplňující zákon o péči o Tageskinder a stanovující konkrétní požadavky na hygienu, bezpečnost, vybavení a vzdělávání pečovatelů.
- *Vídeňský zákon o předškolním vzdělávání* - Úprava výjimek z povinné docházky do předškolního zařízení, včetně podmínek, za kterých může být poskytována péče u Tagesmutter/Tagesvater.

⁶ Německo:

- *Zákon o pomoci dětem a mládeži (SGB VIII)* - Základní zákon o pomoci dětem a mládeži, na který odkazují jednotlivé zemské zákony. Stanovuje úlohu úřadu pro mládež v podpoře a kontrole poskytovatelů péče.
- *Berlínský zemský zákon o předškolním vzdělávání* - Specifikuje podmínky poskytování péče v rámci Kindertagespflege v Berlíně, včetně pravidel pro kvalifikaci pečujících osob, počtu dětí v péči a hygienických standardů.
- *Nařízení (ES) č. 852/2004* - Evropské nařízení o hygieně potravin vztahující se na poskytování péče zahrnující stravování dětí.
- *Vyhláška o hygieně potravin (LMHV)* - Německá vyhláška upravující požadavky na hygienu při podávání a skladování potravin v zařízeních péče o děti.

⁷ Subregionální úroveň v této koncepci je definována jako **nižší než regionální (krajská nebo státní) úroveň** a odkazuje na menší územní celky, jako jsou **jednotlivé obce či menší města**. Tento pojem je důležitý při zkoumání dostupnosti vzdělávání, výchovy a péče o děti a jejího vlivu na zaměstnanost matek. Tato jemnější úroveň analýzy umožňuje sledovat nerovnosti a geografické rozdíly v dostupnosti služeb péče, které mohou mít přímý dopad na rozhodování rodin a zacílení efektivit státních intervencí.

⁸ Termín **"gastouders"** se používá pro **pečovatele**, kteří poskytují péči o děti v malých skupinách, často v domácím prostředí, buď ve svém vlastním domě nebo v domě dítěte. Tento model je podobný systému "Family Day Care" (FDC) v jiných zemích a poskytuje flexibilní a personalizovanou péči mimo institucionální centra. Termín "childminders" se v angličtině běžně používá pro osoby, které pečují o děti na základě individuální domluvy s rodiči a často pečují o malé skupiny dětí.

⁹ Termín **"childcare deserts"** se v anglicky mluvících zemích používá k **označení oblastí, kde je nedostatek kvalitních a dostupných služeb péče o děti**. Doslovný překlad tohoto výrazu jako „pouště péče o děti“ je sice výstižný, avšak v českém jazyce poněkud neobvyklý. Geografická metafora pouště navozuje představu neúrodného, nehostinného prostoru bez základních zdrojů. Ve vztahu k péči o děti tento termín symbolizuje nedostatek klíčových služeb, které jsou nezbytné pro rodiny s malými dětmi. V českém kontextu se zatím ustálený ekvivalent nevyskytuje, avšak možné alternativy zahrnují například „zóny s nedostatkem péče o děti“ nebo „oblasti s nedostatečnou kapacitou péče o děti“.

je zejména důležitá v regionech, kde institucionální možnosti péče o děti nejsou plně rozvinuté nebo kde rodiče hledají flexibilnější formu péče (Emery, 2020, s. 513).¹⁰

1.1.1 Dopady regulačních modelů na kvalitu, dostupnost a flexibilitu služeb péče o děti „pouštní místa“

Rodinná denní péče (Family Day Care, FDC) je významnou alternativou k institucionální péči o děti, zejména díky své flexibilitě a schopnosti poskytovat péči v malých skupinách v domácím prostředí. Forma zaměstnání pečovatelských pracovníků, místo poskytování péče a úroveň státní regulace mají zásadní dopad na kvalitu a dostupnost těchto služeb. Cílem této koncepce je shrnout zkušenosti ze zahraničních systémů FDC, identifikovat klíčové faktory ovlivňující kvalitu péče a nabídnout doporučení pro regulaci tohoto sektoru v České republice.

Rodinná denní péče "Family Day Care" (FDC), nebo také domácí péče v domě poskytovatele, či domácí péče v rodině dítěte, představuje flexibilní a personalizovanou formu péče o děti, která může probíhat v různých prostředích. Tento model péče se primárně soustřeďuje na poskytování služeb v rodinném prostředí, a to buď v domácnosti poskytovatele péče, v domácnosti dítěte, nebo v jiných vhodných prostorách. Srovnání regulačních modelů FDC v různých zemích ukazuje, že forma zaměstnání pečovatelských pracovníků, místo poskytování péče a úroveň státní regulace mají významný vliv na kvalitu a dostupnost této služby. Země s přísnějšími regulačními rámci obecně vykazují vyšší kvalitu péče a lepší dostupnost pro rodiny.

Varianty péče v domácnosti

- **Péče v domácnosti poskytovatele:** V tomto kontextu je "Family Day Care" (FDC) poskytována přímo v domácnosti osoby, která se o děti stará. Tento model zdůrazňuje malou skupinu dětí v domácím prostředí, což vytváří bezpečné a rodinné prostředí, často preferované rodiči pro jeho domáckou atmosféru a individuální přístup. Navrhovaný překlad: "Rodinná denní péče v domě poskytovatele" nebo "Domácí denní péče". **Příklad země:** Austrálie a Nový Zéland mají dobře zavedený systém FDC, kde poskytovatelé péče fungují jako samostatně výdělečně činné osoby přímo ze svých domovů.
- **Péče v domácnosti dítěte:** Tento přístup umožňuje, aby pečovatel poskytoval služby přímo v domově dítěte, což znamená, že dítě zůstává ve známém prostředí. To může být ideální pro rodiny, které preferují minimální změny v denním režimu dítěte. Navrhovaný překlad: "Rodinná denní péče v domě dítěte" nebo "Domácí péče v rodině dítěte". **Příklad země:** Tento model je běžně používán například v Kanadě nebo Spojených státech, kde je povoleno, aby poskytovatelé "Family Day Care" (FDC) docházeli do domácností rodin.
- **Rodinná péče v alternativních prostorách:** "Family Day Care" (FDC) může být také poskytována mimo domácnost, například v prostorách, které jsou speciálně upravené pro péči o děti, ale stále v menším měřítku. Tyto prostory mohou být využívány především ve městech, kde mohou být domovy poskytovatelů nedostatečné. **Příklad země:** Německo a Švédsko umožňují péči v dalších specializovaných zařízeních, která jsou regulována místními úřady.

1.2 Ponaučení jako východisko kvality SDS

1.2.1 Ponaučení z evaluace pilotáže projektu a jeho výsledků

Závěrečná evaluace pilotního projektu sousedských dětských skupin přinesla ponaučení o implementaci této inovativní formy péče o děti. Navzdory legislativním výzvám, regionálním

¹⁰ Emery, T. (2020). *Private Childcare and Employment Options: The Geography of the Return to Work for Mothers in the Netherlands*. In R. Nieuwenhuis & W. Van Lancker (Eds.), *The Palgrave Handbook of Family Policy* (s. 511–513). Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-54618-2>

specifikům a omezeným zdrojům projekt prokázal svou efektivitu a připravenost na rozšíření do praxe. Procesy a metodiky vytvořené během pilotáže se osvědčily jako adaptabilní a funkční v různorodých podmínkách, čímž vytvořily pevný základ pro plošnou implementaci sousedských dětských skupin.

Realizace a implementace pilotáže: Projekt sousedských dětských skupin byl koncipován jako inovativní model, jehož cílem bylo vytvořit dostupnou a kvalitní alternativu k tradičním formám péče o děti. V průběhu realizace byly vyvinuty metodiky, školení a nástroje odpovídající legislativním požadavkům a praktickým potřebám pečujících osob. Pilotáž umožnila ověřit funkčnost navržených procesů v různých regionech a identifikovat specifika jednotlivých lokalit. I přes legislativní průtahy a další překážky, jako byl nedostatek zdrojů, byly klíčové cíle projektu splněny, což podtrhuje robustnost navrženého modelu.

Ponaučení z hodnocení metodik a procesů: Vyvinuté metodiky byly hodnoceny jako srozumitelné, prakticky využitelné a dobře strukturované. Zúčastněné strany, včetně úředníků Úřadu práce a pečujících osob, ocenily zejména praktické příklady, checklisty a plány výchovy a péče, které významně usnadňují každodenní provoz. Evaluace identifikovala oblasti pro zlepšení, například potřebu vizuálních prvků a více modelových situací, které by mohly dále zvýšit praktickou použitelnost dokumentů. Přes tyto návrhy na vylepšení metodiky prokázaly, že představují pevný základ pro budoucí rozvoj systému sousedských dětských skupin.

Ponaučení z identifikovaných výzev: Evaluace projektu odhalila několik zásadních výzev, které je třeba systematicky řešit na úrovni státní politiky. Mezi hlavní problémy patřily legislativní nejistoty, otázky finanční udržitelnosti a absence systému zastupitelnosti pečujících osob. Finanční výzvy byly řešeny návrhem cílených dotací a úpravou státních příspěvků tak, aby odpovídaly reálným nákladům na provoz. Dlouhodobá udržitelnost systému zastupitelnosti byla zahrnuta do střednědobých plánů, které reflektují potřeby poskytovatelů i uživatelů. Tyto kroky však zůstávají závislé na dostupnosti zdrojů v rámci střednědobého výhledu státního rozpočtu.

1.2.2 Ponaučení pro ČR: optimalizace regulace národních standardů s lokální flexibilitou

Zahraniční zkušenosti ukazují, že kombinace **národních standardů kvality** a **lokální flexibility** může vytvořit systém rodinné denní péče, který je dostupný a rovnoměrně kvalitní. Pro Českou republiku je zásadní zohlednit tyto modely a zavést **minimální standardy kvality**, které budou doplněny cílenou podporou regionálních specifíků. Tento přístup nejen podpoří rozvoj sousedských dětských skupin, ale také sníží regionální nerovnosti v dostupnosti péče a zajistí rovné příležitosti pro všechny děti a jejich rodiny.

Regulace rodinné denní péče (Family Day Care, FDC) se v jednotlivých zemích výrazně liší v závislosti na národní a místní legislativě. Klíčové faktory ovlivňující kvalitu a dostupnost těchto služeb zahrnují formu zaměstnání pečovatelů, místo poskytování péče a úroveň regulace. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že kombinace jednotných národních standardů s určitou mírou lokální flexibility může vést k vytvoření efektivního systému, který zajišťuje dostupnou a kvalitní péči o děti napříč celou zemí. Tato koncepce přináší doporučení pro Českou republiku na základě analýzy zahraničních modelů **rodinné denní péče** (Family Day Care).

Srovnání regulačních modelů FDC ve světě: Formy regulace **rodinné denní péče** (Family Day Care) se v jednotlivých zemích liší od přísných národních předpisů až po flexibilní místní úpravy. Každý přístup má odlišné dopady na kvalitu péče, její dostupnost a finanční náklady.

- **Národní regulace** (např. Austrálie, Švédsko) zajišťuje jednotné standardy kvality péče o děti, což přináší větší důvěru rodičů v tento systém. Tento přístup však může omezovat flexibilitu poskytovatelů a zvyšovat provozní náklady na péči. Švédský model, ve kterém pečovatelé FDC

často pracují jako zaměstnanci obcí, zajišťuje vysokou kontrolu nad kvalitou péče, ale zároveň snižuje individuální flexibilitu poskytovatelů, což může být nevýhodné zejména v menších komunitách.

- **Místní regulace** (např. Německo, Kanada) umožňuje vyšší míru flexibility a přizpůsobení specifickým potřebám jednotlivých regionů. Tento model podporuje lokální rozhodování a může zvýšit dostupnost služeb péče, zejména v oblastech s omezenou nabídkou. Na druhé straně decentralizovaná regulace může vést k nerovnoměrné kvalitě péče napříč regiony, což představuje riziko pro celkovou úroveň služeb.

1.2.3 Lekce z minulosti: Odvětvové řízení školství: nástroj rovného přístupu ke službám

Historické zkušenosti s odvětvovým řízením školství v Československu v roce 1990 poskytují cenné poznatky, které lze využít při tvorbě systému řízení sousedských dětských skupin (SDS). Tento model řízení, vedený tehdejším ministrem školství Petrem Vopěnkou, se zaměřil na dosažení rovnováhy mezi místní správou a centrální kontrolou, což přineslo stabilitu a spravedlivější přístup ke vzdělávacím službám. Podobné principy by mohly být efektivně aplikovány na správu a financování SDS, přičemž klíčovou roli by hrálo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Novela vychází z těchto poznatků a klade důraz na centralizované řízení kvality, financování a odborné podpory, které reflektují specifické potřeby jednotlivých regionů.

Kontext odvětvového řízení školství (ponaučení z roku 1990): V roce 1990 ministr školství Petr Vopěnka čelil výzvám spojeným s decentralizací školského systému. Cílem jeho přístupu bylo zajistit rovnováhu mezi autonomií místní správy a potřebou centrální kontroly nad klíčovými aspekty, jako jsou financování a kvalifikované rozhodování. **Tento systém měl za úkol eliminovat regionální nerovnosti, zajistit rovný přístup ke vzdělávání** a ochránit školy s vyššími nároky, které by mohly být na úrovni obcí přehlíženy. Výsledky tohoto modelu ukázaly, že odvětvové řízení může být účinným nástrojem k **dosažení stability, snížení regionálních nerovností** a kvality vzdělávacích služeb.

Poučení pro správu sousedských dětských skupin: Zkušenosti z odvětvového řízení školství ukázaly několik klíčových principů, které lze aplikovat na řízení SDS. Jedním z hlavních ponaučení je **význam centrální kontroly nad financováním a kvalitou služeb**. Decentralizace bez dostatečné centrální koordinace může vést k regionálně nerovnoměrné kvalitě a dostupnosti služeb. Centrální řízení zajišťuje rovné rozdělení prostředků a umožňuje standardizaci kvality služeb napříč regiony. Dále je důležité zapojení odborných orgánů, které mohou efektivně analyzovat potřeby jednotlivých regionů a rozhodovat o rozvoji služeb v souladu s těmito potřebami. Rovněž je zásadní vyvážení autonomie místních správ s jasnými pravidly a odpovědností, což zajistí propojení lokální správy s celostátními prioritami. **Centralizovaný model odvětvového řízení může být efektivním nástrojem pro zajištění kvality a rovného přístupu ke službám.** Tyto poznatky jsou obzvláště relevantní pro správu a financování SDS, které mají za cíl vytvořit dostupnou a kvalitní alternativu předškolní péče. Implementace tohoto modelu by přinesla výhody v oblasti správy, financování i kvality, čímž by podpořila dlouhodobou udržitelnost a rovný přístup k předškolní péči v České republice. Tato forma řízení nabízí stabilní základ pro budoucí rozvoj SDS jako klíčového nástroje ke sladění rodinného a pracovního života.

2 LIDSKÉ ZDROJE

2.1 Vysoká odbornost zaměstnanců Úřadu práce

Klíčová role Úřadu práce v centralizovaném řízení předškolní péče SDS: Odvětvové řízení je založeno na schopnosti centrálních orgánů efektivně ovlivňovat a řídit politiku výchovy a péče o předškolní děti na regionální úrovni. Tento model umožňuje tvorbu a implementaci jednotných standardů kvality poskytovaných služeb, systematický dohled nad dodržováním legislativních požadavků a zajištění rovnoměrného financování a alokace zdrojů mezi jednotlivými regiony. Systém odvětvového řízení nabízí standardizované intervenční mechanismy, které zajišťují rovné příležitosti pro všechny děti a dostupnost kvalitních služeb výchovy a péče, včetně zajištění služeb v **méně rozvinutých či jinak znevýhodněných regionech**. Tato jednotná správa umožňuje **cílené přizpůsobení služeb regionálním potřebám, zatímco současně zachovává vysokou úroveň kvality péče v celostátním měřítku**.

Úřad práce hraje v tomto systému klíčovou roli. Zajišťuje dohled nad implementací legislativních a metodických opatření, podporuje poskytovatele v plnění jejich povinností a slouží jako centrální bod pro koordinaci finančních a organizačních procesů. Tento model nejen umožňuje efektivní řízení zdrojů, ale také podporuje rozvoj politiky, která reflektuje potřeby jednotlivých regionů a současně zaručuje rovnoměrnou kvalitu poskytovaných služeb. Centralizovaný přístup tak představuje nezbytný krok k zajištění dlouhodobé udržitelnosti a spravedlivé dostupnosti předškolní péče v České republice.

Výhody odvětvového řízení: Mezi hlavní výhody odvětvového řízení patří:

- **Odbornost:** Odborníci na centrální úrovni mají přístup k aktuálním trendům na mezinárodní úrovni a nejnovějším poznatkům výzkumu, což umožňuje efektivní rozhodování.
- **Jednotnost:** Vytváří se jednotný rámec vzdělávání napříč všemi regiony, čímž je zajištěna konzistence a kvalita výchovy a péče.
- **Regulace:** Stát může lépe monitorovat a hodnotit výkonnost sousedské dětské skupiny díky jednotným pravidlům a standardům, což umožňuje rychlejší zásahy a nápravy.
- **Rovné příležitosti:** Díky centralizaci se mohou efektivněji přidělovat zdroje, čímž se snižují rozdíly mezi jednotlivými regiony a dětskými skupinami.

Odvětvové řízení SDS pod gescí MPSV umožňuje efektivní a spravedlivou distribuci péče o děti napříč Českou republikou, přičemž **zohledňuje specifika jednotlivých regionů a podporuje jejich rovnoměrný rozvoj sítě SDS**. Decentralizovaný přístup v řízení sousedských dětských skupin pod gescí MPSV umožňuje pružné a účinné řízení, které je přizpůsobeno specifikům jednotlivých regionů. Jasně definované kompetence a koordinace mezi ústředními a ostatními orgány státní správy přispívají k zajištění kvalitní, dostupné a právně ukotvené péče o děti.

V rámci odvětvového řízení probíhá delegování vybraných kompetencí z centrální úrovně na regionální či místní orgány, což v tomto případě zahrnuje převod některých řídicích a kontrolních úkolů na **Úřady práce**. Tento proces podporuje flexibilitu a přizpůsobení se specifickým potřebám jednotlivých regionů.

Plná digitalizace agendy, zahrnující registrace, kontrolu a vyplacení příspěvků, představuje disruptivní inovaci. Tento systém eliminuje papírovou administrativu, zvyšuje transparentnost a umožňuje efektivní řízení prostřednictvím centralizované elektronické platformy. Digitalizace tak přetváří roli Úřadu práce z administrativní na strategickou, orientovanou na řízení dat a kvality poskytovaných služeb.

Tyto změny se zaměřují na **implementaci plné digitalizace a odvětvové řízení prostřednictvím Úřadu práce České republiky**. Tato opatření reflektují mezinárodní trendy a doporučení *Observatoře inovací*

veřejného sektoru OECD (OPSI), která zdůrazňuje význam technologických nástrojů pro zlepšení efektivity veřejné správy.¹¹

2.1.1 Zvýšené nároky na kompetence zaměstnanců Úřadu práce

Zavádění disruptivní inovace, kdy **Úřady práce přebírají nové role** v řízení sousedských dětských skupin (SDS), představuje zásadní změnu v organizaci veřejných služeb. Tato transformace vyžaduje **intenzivní přípravu zaměstnanců na zcela nové požadavky a procesy**. Microlearning je v tomto kontextu klíčovým nástrojem, který umožňuje efektivní, flexibilní a okamžité vzdělávání zaměstnanců na principu „just-in-time“. Díky krátkým, cíleným výukovým modulům a digitálním nástrojům mohou zaměstnanci zvládat komplexní úkoly v reálném čase, reagovat na nové situace a postupně si osvojovat požadované kompetence. Tento přístup navíc **podporuje standardizaci a plošnou implementaci** změn napříč všemi regionálními pobočkami Úřadu práce

Novela zákona o dětských skupinách zavádí zásadní inovaci prostřednictvím plné digitalizace procesů a centralizace řízení sousedských dětských skupin pod Úřady práce. Tato změna zásadně transformuje dosavadní model veřejné správy, **která se posouvá od pasivního dohledu ke komplexnímu řízení a kontrole**. Implementace elektronické aplikace spravované Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) představuje hlavní nástroj této inovace. Aplikace umožňuje jednotnou registraci poskytovatelů, monitoring kapacit, správu financování a zajištění souladu se zákonnými požadavky. Úřady práce získávají nové role v oblasti registrace, financování a inspekce, čímž se zajišťuje transparentní a efektivní správa systému SDS v souladu s mezinárodními doporučeními OECD.

Přechod na nový systém zvyšuje nároky na kompetence zaměstnanců Úřadu práce. Ti musí zvládnout nejen **technickou obsluhu nového informačního systému**, ale i nové legislativní požadavky, procesní postupy a kontrolní mechanismy. Jednorázové školení není dostatečné, neboť nové role zaměstnanců vyžadují průběžné vzdělávání. Microlearning jako forma „just-in-time“ vzdělávání poskytuje flexibilní výukové moduly, které jsou dostupné přímo v novém digitálním systému Úřadu práce. Tyto moduly zahrnují krátká výuková videa, checklisty, interaktivní návody a další podpůrné materiály, které zaměstnancům umožňují okamžitě reagovat na nové situace. Aktualizace výukových materiálů budou reflekovat nejčastější otázky a problémy z jednotlivých poboček Úřadu práce, což zaručuje rychlou adaptaci celého systému na změny způsobené disruptivní inovací.

2.1.2 Technologické výzvy plné digitalizace systému

Význam pro transparentnost a efektivitu: Digitalizace umožňuje centrální evidenci anonymizovaných údajů, které slouží k vytváření statistik a otevřených dat pro **foresighting**¹² a **forecasting**¹³ budoucích demografických a sociálních trendů, což napomáhá při tvorbě efektivnějších politik a strategií. Tato data jsou přístupná veřejnosti a dalším institucím, což podporuje střednědobé plánování výdajů státního rozpočtu. Implementace této aplikace zároveň snižuje byrokracii, eliminuje riziko ztráty nebo manipulace s daty a usnadňuje kontrolu financování a kvality poskytovaných služeb.

Mezinárodní kontext a doporučení OECD: Zavedení digitalizace a odvětvového řízení v síti SDS představuje disruptivní inovaci, která odpovídá doporučením OECD OPSI. Tato iniciativa je příkladem toho, jak mohou národní vlády využít technologie k optimalizaci veřejných služeb, snížení byrokratických zátěží a zajištění přehlednosti v řízení veřejných prostředků. Inovativní přístup České

¹¹ Organizace OECD pro inovace ve veřejné správě (OPSI) klade důraz na to, aby inovace byly středem zájmu všech vládních aktivit. Observatoř veřejného sektoru OECD (The OECD Observatory of Public Sector Innovation - OPSI) se zaměřuje na to, aby vlády využívaly nové a kreativní přístupy k řešení problémů, kterým čelí společnost. Inovace jsou pro ni tím nejdůležitějším nástrojem. Srov. <https://oecd-opsi.org/>

¹² Foresighting: Týká se dlouhodobějšího pohledu do budoucnosti a identifikace možných scénářů vývoje.

¹³ Forecasting: Soustředí se na krátkodobější až střednědobé předpovědi na základě dostupných dat.

republiky odráží rostoucí důraz na bezproblémové služby a zapojení technologických nástrojů do každodenního fungování veřejné správy.¹⁴

Implementace plné digitalizace a odpovědného řízení prostřednictvím **Úřadu práce** nastavuje nový standard v řízení péče o děti v České republice. Tento systém zajišťuje efektivní, transparentní a moderní správu SDS, která odpovídá mezinárodním trendům a podporuje udržitelnost a kvalitu poskytovaných služeb. Tato disruptivní inovace **posiluje roli státu jako garanta dostupnosti a kvality předškolní péče a přispívá k rozvoji rodinné politiky a sladění pracovního a rodinného života.**

Podle klasifikace OECD OPSI spadají tyto změny do kategorie disruptivních inovací, které vznikají na průsečíku anticipačních a adaptivních inovací. Změny vyžadují zásadní přehodnocení dosavadních modelů řízení a zapojení nových technologií.

Klíčové přínosy inovace:

- **Transformace modelu péče:** Zásadní změna role veřejné správy, která přechází z pasivního registrátora na aktivního řídicího a kontrolního aktéra.
- **Efektivita a flexibilita:** Možnost okamžitě reagovat na změny poptávky a kapacitní potřeby prostřednictvím elektronické evidence a centralizovaného řízení.
- **Zvýšení kvality služeb:** Důraz na dodržování standardů kvality a transparentní zveřejňování dat o dostupnosti a využívání kapacit.

Digitalizace a odpovědné řízení sousedských dětských skupin koordinované prostřednictvím Úřadu práce představují zásadní krok směrem k modernizaci systému péče o děti v České republice. Tento model nejenže odpovídá mezinárodním standardům OECD, ale také nastavuje nový rámec, který zlepšuje transparentnost, efektivitu a dostupnost těchto služeb. Pro úspěšnou implementaci je klíčové zajistit dostatečné školení pracovníků Úřadu práce a podporu poskytovatelů služeb při přechodu na nové digitální procesy.

Mezi klíčové změny patří zavedení elektronické aplikace spravované Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV), která bude jediným nástrojem pro podávání žádostí, vedení záznamů o kapacitách a zpracování údajů poskytovatelů služeb. Všechny úkony ve věcech péče o děti budou probíhat výhradně prostřednictvím této aplikace, čímž se zajišťuje efektivní digitální workflow a eliminace papírové administrativy. Aplikace bude integrována s dalšími systémy veřejné správy pro snadnější ověřování údajů a výměnu dat, čímž se sníží byrokratická zátěž na straně poskytovatelů i uživatelů služeb.

Změny v organizačním modelu: Úřad práce převezme kompletní agendu spojenou s registrací, kontrolou a financováním sousedských dětských skupin. Nově zavedená pravomoc Úřadu práce zahrnuje možnost okamžitě přerušit provoz v případě zjištění závažných pochybení ohrožujících bezpečnost dětí. Financování sousedských dětských skupin bude řízeno centralizovaně na základě kapacitních míst evidovaných v elektronické aplikaci. Příspěvky budou vypočítávány a vypláceny na základě údajů o obsazenosti, což umožní spravedlivější a efektivnější alokaci zdrojů.

2.1.3 Nové role, nové dovednosti: Příprava úřadů práce na budoucnost

Vznik sítě sousedských dětských skupin (SDS) představuje významnou inovaci v systému péče o děti, která vyžaduje zásadní rozšíření kompetencí Úřadu práce České republiky (ÚP ČR). Tato změna, ukotvená v novele zákona č. 247/2014 Sb., přináší nové úkoly v oblasti evidence poskytovatelů, zajištění kvality péče, metodické podpory a správy finančních prostředků. Nové činnosti kladou důraz

¹⁴ <https://oecd-opsi.org/blog/innovation-facets-part-2-how-different-types-of-innovation-lead-to-different-types-of-change/>

na rozvoj odborných dovedností a kvalifikaci zaměstnanců ÚP ČR, kteří budou klíčovými aktéry implementace tohoto inovativního systému.

Role Úřadu práce v evidenci poskytovatelů sousedských dětských skupin: Po nabytí účinnosti novely zákona č. 247/2014 Sb. bude Úřad práce zodpovědný za komplexní správu evidence poskytovatelů sousedských dětských skupin (SDS). Tato agenda zahrnuje nejen zápis nových poskytovatelů do systému, ale i pravidelnou aktualizaci údajů a správu legislativních požadavků spojených s touto evidencí. Pro výkon této role je nezbytné, aby pracovníci ÚP ČR disponovali pokročilými znalostmi v oblasti administrativních procesů, právních předpisů a digitálních nástrojů umožňujících efektivní správu údajů. Důraz bude kladen na odbornou orientaci v systému evidence a schopnost poskytovat přesné a aktuální informace o registrovaných poskytovatelích.

Metodická podpora poskytovatelů: Úřad práce bude odpovědný za poskytování metodické podpory novým i stávajícím poskytovatelům SDS. Tato podpora zahrnuje odborné konzultace při zřizování skupin, řešení provozních problémů a naplňování standardů kvality péče. Pracovníci ÚP ČR budou muset být schopni interpretovat metodické materiály připravené Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Zajištění standardů kvality péče: Jednou z klíčových činností Úřadu práce bude systematické sledování a kontrola dodržování standardů kvality péče poskytované v SDS. Tato odpovědnost zahrnuje vydávání závazných stanovisek k prostorovým podmínkám zařízení, kontrolu zákonných požadavků a hodnocení úrovně poskytované péče. Úspěšné zvládnutí této role vyžaduje u pracovníků ÚP ČR rozvinuté kompetence v oblasti inspekční činnosti, včetně schopnosti hodnotit fyzické a provozní aspekty zařízení. Rovněž je nezbytné, aby zaměstnanci byli vyškoleni v aplikaci standardů kvality a v přípravě závazných stanovisek, která zajistí rovnoměrnou kvalitu služeb napříč regiony.

Finanční správa a efektivita: Správa státních příspěvků na provoz sousedských dětských skupin je další zásadní funkcí ÚP ČR. Tato úloha zahrnuje efektivní rozdělování prostředků a kontrolu využití finančních prostředků v souladu s platnými pravidly. Pro zajištění efektivní správy bude nezbytné, aby pracovníci ÚP ČR disponovali znalostmi v oblasti veřejných financí, rozpočtování a auditování. Tento aspekt vyžaduje vysokou úroveň odborné způsobilosti a schopnost pracovat s finančními nástroji, které garantují správné a transparentní využívání veřejných prostředků.

Spolupráce s MPSV: ÚP ČR působí jako **výkonná složka** v rámci systému koordinovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Tato spolupráce zahrnuje nejen administrativní a metodické materiály, ale i organizování školení pro pracovníky ÚP ČR. K tomu bude potřeba rozvinout kompetence v oblasti digitálních nástrojů a komunikace s různými aktéry systému, včetně poskytovatelů, rodičů a dalších státních orgánů. Klíčovou kompetencí zde bude schopnost integrovat novinky a změny v legislativě do každodenní praxe.

Elektronická aplikace jako klíčový nástroj: Novela zavádí povinné využívání elektronické aplikace spravované Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Tato aplikace slouží jako jednotná platforma pro všechny úkony spojené s poskytováním služeb SDS. Patří sem:

- Registrace a správa údajů poskytovatelů a dětských skupin.
- Podávání žádostí o příspěvek na provoz SDS.
- Elektronické zasílání a přijímání písemností.
- Automatizované sledování obsazenosti kapacitních míst.

Všechna podání a interakce mezi poskytovateli a **Úřadem práce** musí být realizována výhradně prostřednictvím této aplikace. Tím se minimalizují administrativní zátěže, zvyšuje transparentnost procesů a zajišťuje efektivní sledování a vyhodnocování dat.

Rozvoj digitálních kompetencí v plné digitalizaci systému: Digitalizace zásadně mění požadavky na kompetence zaměstnanců Úřadu práce. Klíčové oblasti zahrnují informační a datovou gramotnost, schopnost spolupracovat prostřednictvím digitálních technologií, tvorbu digitálního obsahu, kybernetickou bezpečnost a řešení problémů. Tyto kompetence musí být průběžně rozvíjeny, protože zavedení nové agendy je dynamický proces vyžadující neustálé přizpůsobování.

2.1.4 Diverzifikace regionálních kapacit Úřadu práce v souvislosti se zaváděním sítě SDS

Rozdílné regionální charakteristiky v České republice kladou odlišné nároky na kapacity Úřadů práce, přičemž tyto požadavky se zásadně promítají do řízení lidských zdrojů vysoce kvalifikovaných zaměstnanců úřadů práce. Strukturálně postižené regiony například vyžadují intenzivní podporu náboru kvalifikovaných pečujících osob, zatímco rozvíjející se regiony čelí administrativní zátěži spojené s rychlým demografickým růstem.

Regionální odlišnosti v dostupnosti lidských zdrojů

Rozdílná dostupnost kvalifikovaných pracovníků předškolních zařízení napříč regiony výrazně ovlivňuje schopnost Úřadů práce **plnit nové povinnosti spojené s implementací sítě sousedských dětských skupin**. Strukturálně postižené oblasti, jako je Karlovarský a Ústecký kraj, např. dlouhodobě trpí nedostatkem kvalifikovaných pedagogických pracovníků v mateřských školách, což má negativní dopady na kvalitu předškolního vzdělávání. Tyto regiony jsou dlouhodobě nuceny zaměstnávat nekvalifikované pedagogické pracovníky, což dále komplikuje řízení kvality poskytovaných služeb. Analogicky obdobná situace nastane při budování sítě sousedských dětských skupin v těchto regionech. Na druhé straně regiony s dynamickým růstem, zejména v okolí Prahy, čelí tlakům způsobeným populačním přírůstkem. Nedostatek míst v mateřských školách zde zvyšuje potřebu rychlých řešení, jako je zakládání sousedských dětských skupin. Tyto oblasti však zároveň disponují vyšší koncentrací kvalifikovaných pracovníků, což usnadňuje implementaci nových opatření Sousedských dětských skupin.

Nároky na kompetence zaměstnanců Úřadů práce

Implementace sítě sousedských dětských skupin klade na zaměstnance Úřadů práce odlišné požadavky na kompetence v závislosti na regionálních specifikách. V méně rozvinutých oblastech je nezbytné zaměřit se na efektivní nábor a školení méně kvalifikovaných nebo nekvalifikovaných pracovníků, přičemž bude pravděpodobně nutné využívat výjimky obdobné těm, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uplatňuje při řešení nedostatku kvalifikovaných pracovníků v problémových regionech. Naopak v oblastech s dynamickým populačním růstem je prioritou projektové řízení a rychlá implementace nových kapacit.

Náročnost kontrolních činností prováděných zaměstnanci Úřadu práce se zvyšuje zejména v oblastech s vysokým podílem nekvalifikovaných zaměstnanců, kde je důsledná kontrola kvality zásadní pro udržení standardů péče. V regionech s výrazným podílem obyvatel v exekuci, jako jsou strukturálně postižené oblasti Ústeckého a Karlovarského kraje, je tato problematika ještě více akcentována. Exekuce destabilizují sociální situaci rodin, což má přímý vliv na kvalitu spolupráce s rodiči i na efektivitu samotné péče. Tyto regiony vyžadují cílenou podporu, včetně intenzivní práce s pečujícími osobami a přizpůsobení standardů kontroly kvality místním podmínkám. Výběr poplatků od rodičů může způsobovat knoflíčky i finanční problémy pečujících osob v těchto lokalitách.

Kapacitní zatížení a potřeba strategického plánování

Kapacitní zatížení zaměstnanců Úřadů práce se mezi regiony bude lišit v závislosti na dostupnosti lidských zdrojů a demografických podmínkách. V oblastech s nízkou úrovní kvalifikace pracovníků je nutné zaměřit se na zlepšování kompetencí a implementaci standardizovaných procesů pro nábor

a školení. Naopak v urbanizovaných oblastech s populačním růstem je potřeba řešit vysoké administrativní zatížení spojené s řízením kapacit předškolních zařízení. Například regiony s vyšším podílem kvalifikovaných pracovníků na trhu práce v oblasti předškolního vzdělávání, výchovy a péče, jako je Zlínský kraj, Vysočina a části Jihočeského kraje budou mít analogicky výhodnější pozici při budování kapacit sítě sousedských dětských skupin. Tyto oblasti dlouhodobě vykazují stabilní personální situaci a dostatek kvalifikovaných pedagogů v mateřských školách i dostatek kvalifikovaných pečujících osob v dětských skupinách, což snižuje potřebu rozsáhlých intervencí a administrativních kapacit ze strany Úřadu práce. Stabilní úroveň personálních zdrojů v těchto regionech umožňuje Úřadům práce zaměřit se na standardní administrativní úkoly, aniž by docházelo k výraznějším kapacitním potřebám.

Tato diverzifikace zdůrazňuje **nutnost strategického plánování na úrovni ministerstva**, které by zohlednilo specifické potřeby jednotlivých regionů. Regionální diverzifikace klade rozdílné nároky na lidské zdroje Úřadů práce, což si vyžaduje přizpůsobení kompetenčního zajištění a procesního řízení v jednotlivých oblastech. Strukturálně postižené regiony potřebují intenzivní podporu při zajišťování dostatečných (pravděpodobně posílených) kapacit kvalifikovaných pracovníků, zatímco rozvíjející se oblasti čelí spíše jen administrativní výzvám spojeným s populačním růstem. **Efektivní implementace sítě sousedských dětských skupin proto vyžaduje strategický přístup zaměřený na regionální specifika a potřeby.**

2.1.5 Odborná způsobilost pečujících v ČR v sousedské dětské skupině

Odborná způsobilost pečujících osob v sousedských dětských skupinách (SDS) v České republice je zásadní pro zajištění kvalitní péče a výchovy dětí. Právní rámec jasně stanovuje kvalifikační požadavky, které zahrnují vzdělání v oblastech zdravotnictví, pedagogiky a sociální práce. Mezi nejčastější kvalifikace patří všeobecná sestra, psycholog, speciální pedagog či učitel mateřské školy. Další možností je profesní kvalifikace chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky nebo odborná způsobilost lékaře.

15

Regionální výzvy spojené s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků při budování sítě SDS: Nedostatek kvalifikovaných pracovníků představuje systémový problém, který ovlivňuje jak SDS, tak mateřské školy (MŠ). Hlavní příčinou je nízká atraktivita oboru, vysoké nároky na kvalifikaci a demografické změny, včetně stárnoucí populace a nižšího počtu absolventů pedagogických oborů. Rozšiřování kapacit SDS bez paralelního zajištění dostatečného počtu kvalifikovaných zaměstnanců snižuje poměr učitelů k dětem, což může negativně ovlivnit kvalitu péče. Pro zajištění vysokých standardů je proto nezbytné posilovat atraktivitu oboru, podporovat kompetenční vzdělávání a usnadňovat vstup nových pracovníků do sektoru.

Výjimky pro zaměstnávání nekvalifikovaných pečujících osob v problémových regionech

Střednědobý výhled pro specifické podmínky výběru pečujících osob: analogie nekvalifikovaných učitelů v mateřských školách. Současný právní rámec v České republice umožňuje zaměstnávání nekvalifikovaných učitelů pouze za specifických podmínek a na omezenou dobu. Mateřské školy musí například prokazatelně doložit, že vyvinuly maximální úsilí o získání kvalifikovaného pracovníka, například inzerováním pracovních pozic nebo spoluprací s úřady práce. Pracovní poměr s nekvalifikovanou osobou lze sjednat pouze na dobu určitou a v nezbytném rozsahu. Tato opatření mají za cíl minimalizovat situace, kdy by péči o děti vykonávaly osoby bez odpovídající kvalifikace. Současně však tato pravidla představují zvýšenou administrativní zátěž pro poskytovatele služeb, zejména v regionech s kritickým nedostatkem kvalifikovaných pracovníků.

Regionální rozdíly a vliv na kvalitu péče: Analýzy ČŠI ukazují, že nejvyšší podíl nekvalifikovaných učitelů je ve Středočeském kraji, což souvisí s vysokým demografickým růstem a nedostatečnou nabídkou

kvalifikovaných pracovníků. Podobné problémy se vyskytují i v sociálně problémových regionech, jako jsou Karlovarský a Ústecký kraj, kde je vyšší míra nezaměstnanosti a exekucí. Naopak v regionech jako Zlínský kraj a Kraj Vysočina je podíl nekvalifikovaných učitelů nízký díky stabilnějším socioekonomickým podmínkám a vyššímu sociálnímu kapitálu. Tato situace vyžaduje regionálně diferencovaná opatření, která reflektují specifické potřeby jednotlivých oblastí.

Role kontinuálního vzdělávání a profesního rozvoje: Jedním z klíčových nástrojů pro zvýšení kvalifikace a odbornosti pracovníků je kontinuální profesní rozvoj (CPD). Od roku 2021 je v České republice vyžadováno, aby pracovníci péče o děti do tří let absolvovali alespoň 8 hodin profesního vzdělávání ročně. Tento krok představuje důležitou součást strategie zvyšování kvality péče v SDS. Inspirací mohou být zahraniční modely, kde je CPD povinné pro všechny pracovníky v sektoru předškolní péče. Důraz na pravidelné vzdělávání je klíčem k udržení vysokých standardů péče, zejména v prostředí, kde se zvyšují požadavky na kvalifikaci a odborné kompetence.

3 Modely obcí vhodných pro vybudování SDS

MPSV vypracovalo analýzu a identifikaci obcí, které jsou vhodné pro zavedení sousedských dětských skupin. Hlavními oblastmi zájmu jsou obce s nepříznivým demografickým vývojem, sociálně slabé oblasti a lokality, kde je akutní nedostatek kapacit předškolních zařízení. Na základě podrobných demografických, socioekonomických a infrastrukturních analýz byly stanoveny modely obcí, které zahrnují vylidňující se venkov, regiony s vysokou mírou sociálního vyloučení a obce s akutním nedostatkem míst v mateřských školách. Výsledkem je konkrétní návrh **využití sousedských dětských skupin jako flexibilního a udržitelného řešení pro zvýšení dostupnosti předškolního vzdělávání v České republice**.

Vylidňování venkova: Demografická analýza identifikovala obce s klesajícím počtem obyvatel a narozených dětí, což negativně ovlivňuje udržitelnost standardní infrastruktury. Sousedské dětské skupiny jsou v těchto lokalitách efektivním řešením pro zajištění dostupné péče o předškolní děti.

Sociálně slabé oblasti: Obce s vysokým podílem osob v exekuci, nízkou vzdělaností a vysokou nezaměstnaností vykazují potřebu speciálních programů EduCare, které propojují péči o děti s podporou zaměstnatelnosti rodičů. Tento model posiluje sociální inkluzi a vzdělávací příležitosti.

Akutní nedostatek kapacit: V příměstských a rostoucích lokalitách dochází k přeplnění mateřských škol. Sousedské dětské skupiny jsou navrženy jako krátkodobé řešení, které umožní obcím splnit zákonné povinnosti a vyhnout se finančním kompenzacím rodičům za nedostatek míst například v období, kdy nebyla dokončena výstavba předškolních zařízení.

Předložený návrh zohledňuje různé potřeby a charakteristiky obcí, přičemž klade důraz na efektivní využití dostupných zdrojů, dlouhodobou udržitelnost a pozitivní dopady na rozvoj dětí i místních komunit. Dokument rovněž upozorňuje na potřebu pravidelné aktualizace demografických prognóz a cílené podpory sociálně znevýhodněných skupin.

17

3.1 Vylidňování venkova

3.1.1 Význam demografických projekcí pro budování sítě sousedských dětských skupin

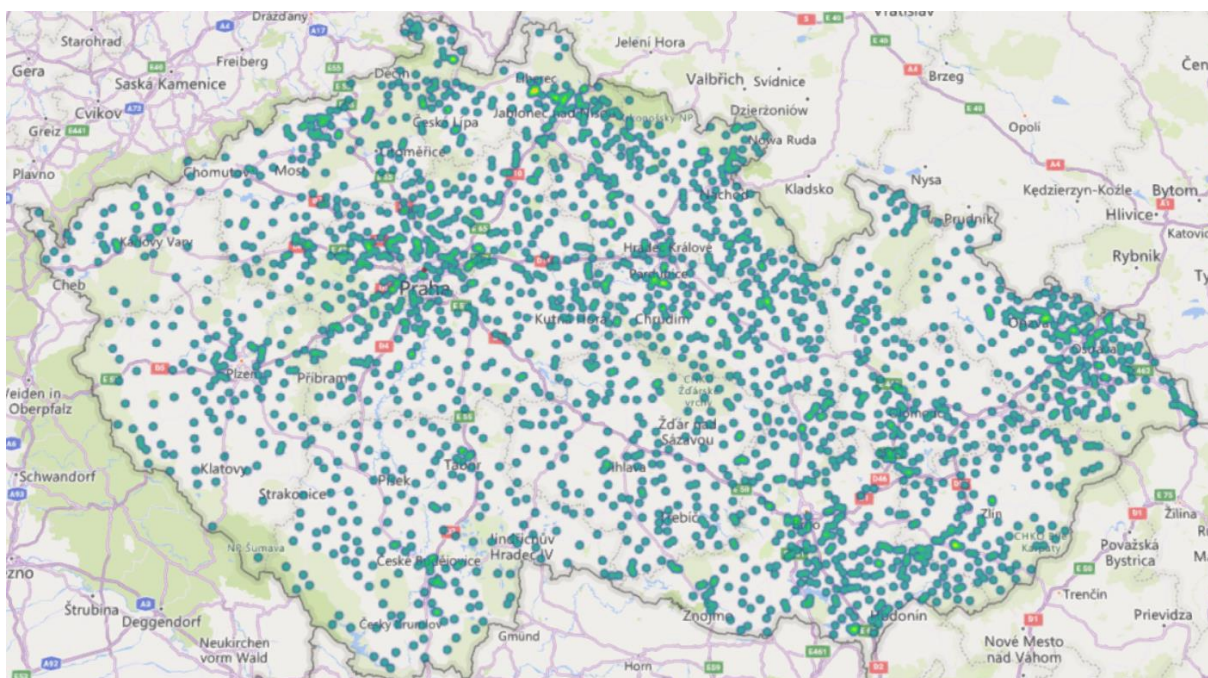
Demografické projekce a prognózy jsou klíčovým nástrojem pro efektivní plánování a řízení veřejných služeb. Poskytují přesné odhady budoucího vývoje populace, včetně změn ve věkové struktuře, a umožňují lépe alokovat zdroje v oblastech jako **školství, zdravotnictví, sociální péče a infrastruktura**. Analýza projekcí pro obce ukazuje rozdílný demografický vývoj, který má zásadní dopady na plánování veřejných politik, zejména v oblasti předškolní péče.

Demografické projekce poskytují obcím nezbytné informace o očekávaném vývoji populace, což zahrnuje nejen celkový počet obyvatel, ale také specifické věkové skupiny, jako jsou děti ve věku 2–6 let, případně 3–6 let. Tyto údaje jsou zásadní pro strategické rozhodování a plánování veřejných služeb. V oblasti předškolní péče hrají klíčovou roli při určování kapacit mateřských škol a jiných zařízení péče o děti.

3.1.2 Pokles populace v některých obcích

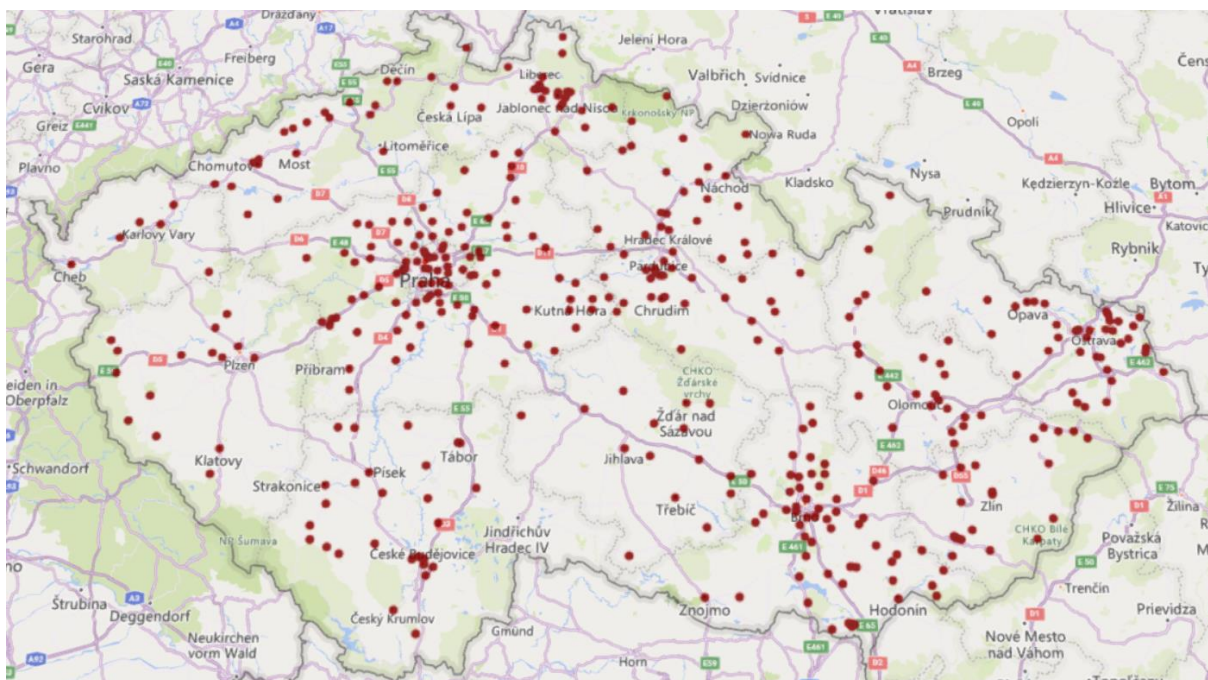
Podle projekcí lze očekávat, že **více než 2 300 obcí** zaznamená úbytek obyvatelstva přesahující 5 %. Tento trend se týká nejen malých obcí, ale i středně velkých měst, která čelí jak **přírozenému úbytku**, tak **zápornému migračnímu saldu**. Mnoho obyvatel těchto oblastí volí odchod do jiných lokalit, což dále zvyšuje demografický tlak na tyto regiony. Tento negativní vývoj přináší problémy v udržitelnosti veřejných služeb, včetně předškolního vzdělávání.

3.1.2.1 Obr.1 Rozložení MŠ v rámci ČR

Zdroj: Rejstřík MŠMT

3.1.2.2 Obr.2 Dětské skupiny v ČR

Zdroj: <https://evidence.mpsv.cz/eEDS/index.php?list>

Vylidňování venkova představuje závažný demografický problém, který ovlivňuje schopnost obcí zajistit dostupnou předškolní péči. **Nepříznivý demografický vývoj** a **pokles počtu narozených dětí** způsobují, že mnohé obce nemohou dlouhodobě naplnit kapacity potřebné pro udržitelné financování tradiční infrastruktury dětských skupin.

Sousedské dětské skupiny se v těchto oblastech jeví jako efektivní řešení, které reflektuje specifické potřeby komunit a zajišťuje dostupnost služeb pro předškolní děti i při nízkém počtu obyvatel.

Model vyliďňování venkova a jeho dopady: Demografická analýza zaměřená na **snižování počtu narozených dětí** ukazuje, že v řadě obcí dochází k dlouhodobému úbytku obyvatel. Tato situace má přímý vliv na schopnost obcí udržet provoz tradičních mateřských škol či standardních dětských skupin.

Zavádění **sousedských dětských skupin** je v tomto kontextu ekonomicky a organizačně výhodnější, protože umožňuje flexibilně reagovat na měnící se demografické podmínky a zároveň snižuje nároky na dlouhodobé financování ze státního rozpočtu.

Analýza demografických dat: V rámci analýzy byly využity údaje o **počtu živě narozených dětí** v letech 2018 až 2023. V roce 2023 se v České republice narodilo 91 000 dětí, což je výrazný pokles oproti roku 2009, kdy bylo evidováno 118 348 narozených dětí.

Počet obcí, ve kterých se narodilo méně než 12 dětí ročně, vzrostl od roku 2009 o 300 a dosáhl celkem 5 206 obcí. Z těchto obcí nemá přes 3 000 vlastní mateřskou školu. Tento trend je nejvýraznější v obcích s populací menší než 2 500 obyvatel, kde nízký počet dětí znemožňuje naplnit podmínky pro udržitelné čerpání dotací na tradiční infrastrukturu předškolních zařízení.

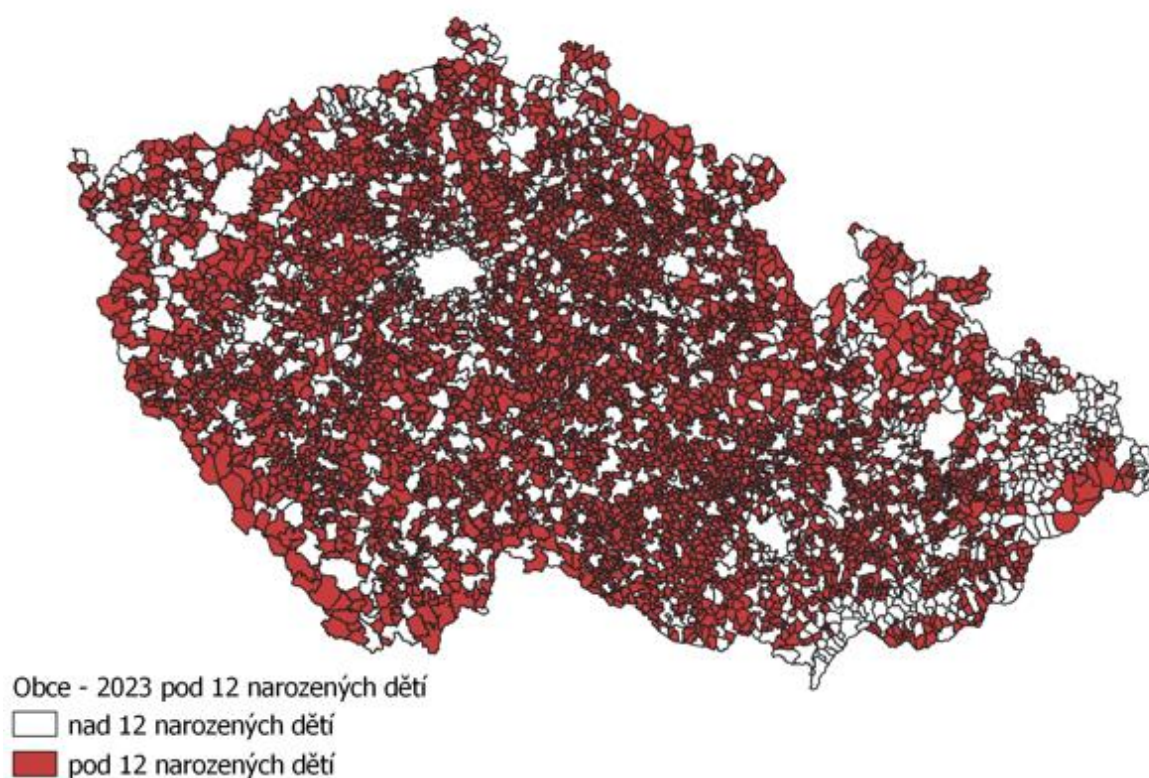
Klíčové problémy

- **Nízký počet narozených dětí – Více než 5 200 obcí má méně než 12 narozených dětí ročně, což znemožňuje udržitelnost běžných zařízení péče o děti.**
- **Absence mateřských škol – Přes 3 000 obcí postrádá vlastní mateřskou školu, což vytváří bariéry pro předškolní péči, výchovu a vzdělávání.**
- **Růst počtu obcí bez narozených dětí – V roce 2023 nebylo v 711 obcích evidováno žádné narozené dítě, což představuje nárůst o 139 obcí oproti roku 2022.**
- **Nepříznivý vývoj v malých obcích – Největší problémy se soustředí do obcí s méně než 2 500 obyvateli, kde **dochází k trvalému úbytku obyvatel** a omezeným možnostem pro podporu mladých rodin.**

Vstupními daty pro analýzu byla demografická data o počtu narozených osob v jednotlivých obcích, a to za období od roku 2018 do roku 2023. Dále byl sledován vývoj celkového počtu obyvatel a evidence demografických událostí, které poskytují komplexnější pohled na změny v populaci a její strukturu v jednotlivých lokalitách.

Počet obcí, ve kterých se narodilo méně než 12 dětí v roce 2023 (počet živě narozených dětí 91000) bylo 5206. Od roku 2009 (počet živě narozených dětí 118 348) vzrostl počet obcí s malým počtem narozených dětí o 300. Přes 3 000 těchto obcí nemá vlastní mateřskou školu. Z hlediska populační velikosti jsou obce s méně než 12 narozenými dětmi převážně obce s méně než 2 500 obyvateli. Počet obcí, ve kterých se za rok 2023 nenarodilo ani jedno dítě bylo 711 (v roce 2022 bylo takových obcí 572).

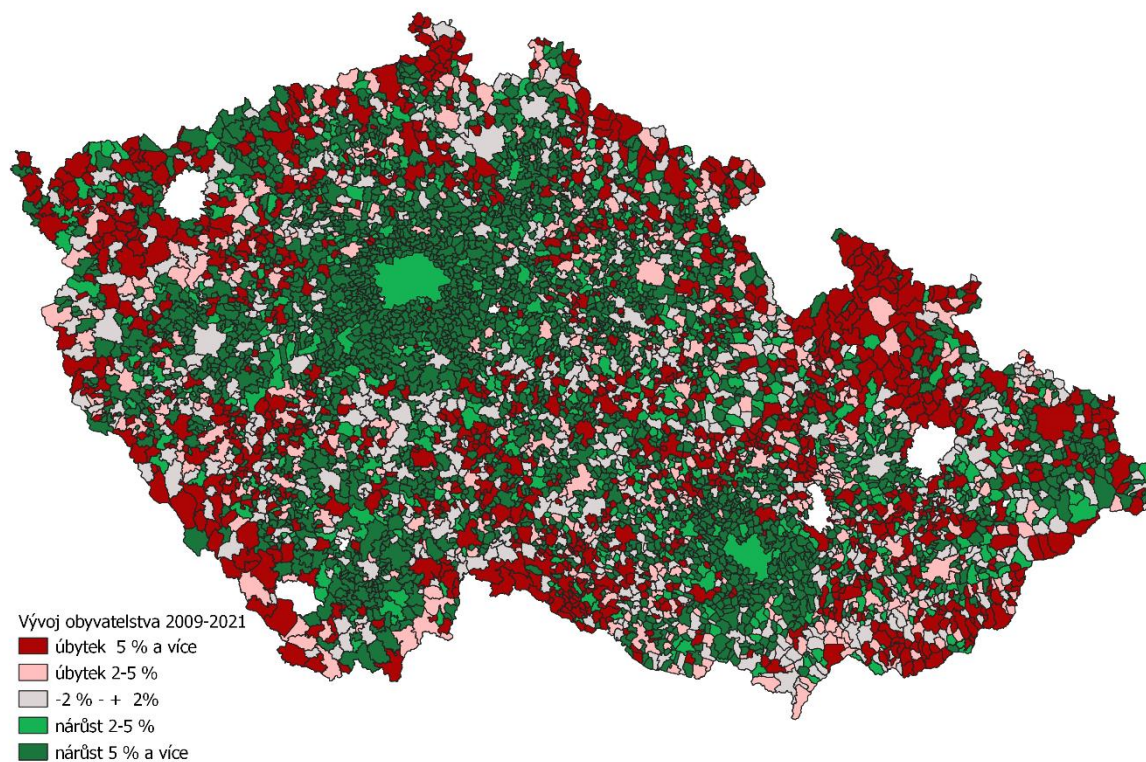
3.1.2.3 Mapa: Obce podle počtu narozených dětí v roce 2023

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

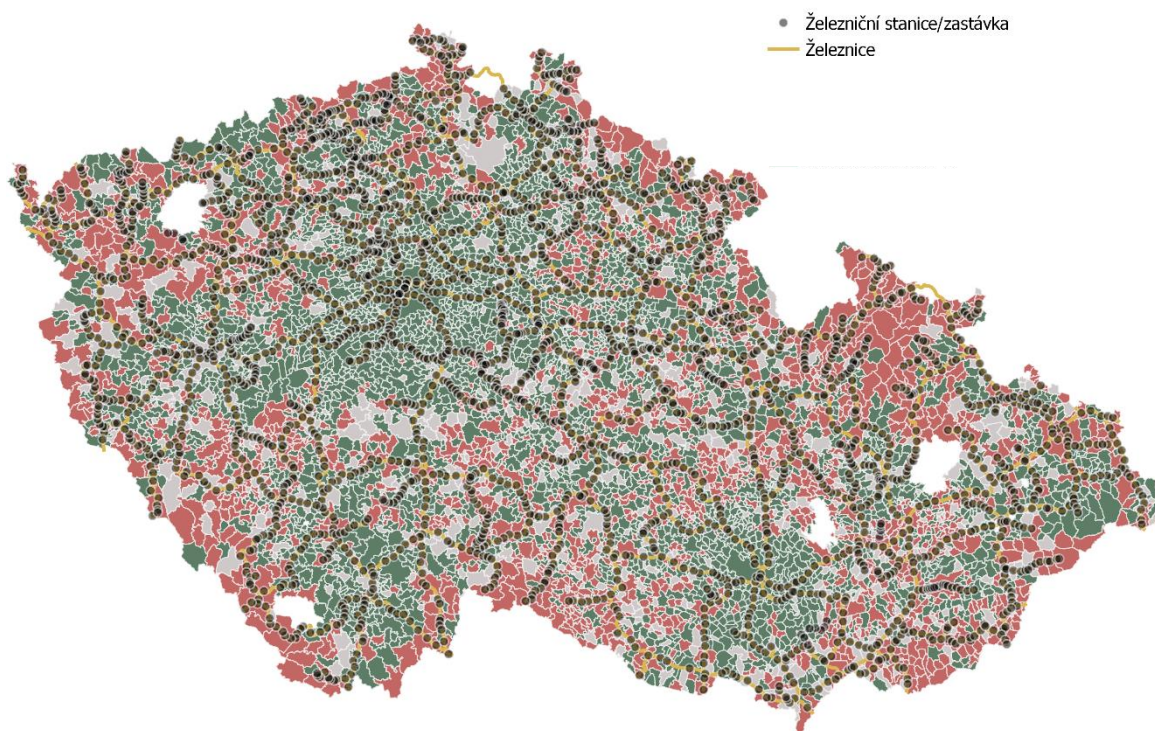
3.1.2.4 Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2009 a 2021

20

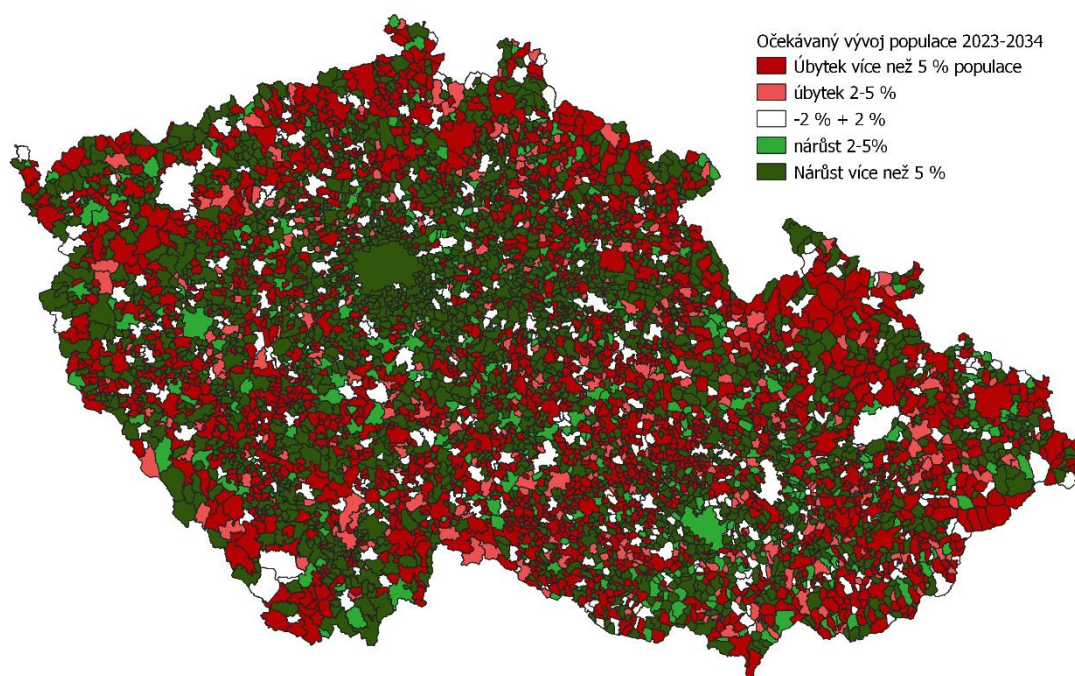
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

3.1.2.5 Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2009 a 2021 a přítomnost vlakové dopravy

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

3.1.2.6 Mapa: Porovnání populační velikosti obcí z let 2023 a 2034

Zdroj: ČSÚ, demografický portál pro municipality (www.demografickyportal.cz) vlastní výpočty a zpracování

3.1.2.7 Silné stránky SDS pro model vylidňování obcí:

- **Řešení dlouhé dojezdové vzdálenosti za prací, nízká dopravní obslužnost:** Tento model zajišťuje flexibilní péči přímo v místní komunitě, což minimalizuje potřebu náročné každodenní dopravy do spádových mateřských škol.¹⁵ Sousedská dětská skupina představuje flexibilní alternativu pro rodiny, které se potýkají s komplikovanou dojezdovou vzdáleností do spádových mateřských škol či vzdálených dětských skupin. I relativně krátká vzdálenost, například 4 kilometry, se v oblastech s omezenou veřejnou dopravou a rodiči pracujícími na směny může stát významnou překážkou, zejména během zimních měsíců. Model sousedských dětských skupin umožňuje pružně reagovat na aktuální kapacitní potřeby obcí. Služby poskytované přímo v domácnostech pečujících osob přispívají k překonání geografických překážek a izolace. Pečující osoby mohou flexibilně přizpůsobit počet dětí v péči aktuálním požadavkům rodin, což minimalizuje riziko podkapacitních, nebo naopak přeplněných zařízení v jednotlivých obcích.
- **Předcházení vylidňování venkova:** Příklady dobré praxe ze zahraničí. V oblastech s řídkým osídlením je model Family Day Care (FDC) často jedinou finančně udržitelnou formou poskytování kvalitní péče o děti. Velká dětská centra nejsou v těchto oblastech ekonomicky životaschopná, zatímco FDC umožňuje provoz v domácím prostředí pečovatele, čímž se snižují náklady na infrastrukturu a provoz. Ve Švédsku je tento model využíván zejména ve venkovských oblastech, kde místní samospráva zaměstnává pečovatele, aby poskytovali péči přímo v komunitě (Davis et al., 2012). Regulovaná péče v těchto oblastech předchází vylidňování venkova, umožňuje rodičům pracovat a zároveň poskytuje dětem kvalitní péči v blízkosti jejich domova. Tento model přináší ekonomické výhody pro pečovatele i komunitu, která si tímto způsobem udrží mladé rodiny a aktivní pracovní sílu.
- **Flexibilní pracovní doba:** Sousedské dětské skupiny mohou upravit provozní dobu podle specifických potřeb rodin, což je klíčové pro rodiče, kteří pracují na směny. Rodiče na venkově často pracují v nestandardní pracovní době, což ztěžuje sladění pracovních a rodinných povinností. Model sousedských dětských skupin nabízí péči přizpůsobenou individuálním potřebám rodičů, kteří dojíždějí daleko za prací nebo pracují ve směnném provozu. Tento flexibilní model umožňuje úpravu provozní doby dle specifických požadavků rodin, což přináší významnou podporu pro rodiče pracující v nepravidelných časových úsecích.
- **Ekonomická udržitelnost:** Provoz v domácnostech snižuje režijní náklady a poskytuje efektivní alternativu k tradičním mateřským školám, které jsou pro malé obce neekonomické. V oblastech, kde jsou režijní náklady na provoz tradičních mateřských škol nebo dětských skupin neekonomické kvůli nízkému počtu dětí, představuje tento model efektivní alternativu. Péče poskytovaná v domácnostech snižuje náklady na infrastrukturu, což umožňuje efektivnější využití veřejných zdrojů. Model zároveň podporuje zaměstnávání místních obyvatel, což přispívá k ekonomické stabilitě regionu.
- **Podpora dětí se speciálními potřebami:** Sousedské dětské skupiny mohou poskytovat přizpůsobenou péči pro děti se speciálními vzdělávacími nebo zdravotními potřebami. Individuální přístup v bezpečném a známém prostředí umožňuje těmto dětem rozvíjet své schopnosti v souladu s jejich potřebami, čímž se zároveň snižuje tlak na specializovaná zařízení, která mohou být v těchto regionech vzdálená a obtížně dostupná.

¹⁵ V rámci dopravní obslužnosti území kraje je kraj povinen zajistit dopravu do spádové mateřské školy a ze spádové mateřské školy, pokud vzdálenost této školy od místa trvalého pobytu dítěte přesáhne 4 km (srov. § 179 odst. 4 školského zákona).

3.2 Sociálně slabé oblasti

Strukturálně postižené regiony, jako je Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj, se vyznačují vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou úrovní vzdělání a omezenou dostupností kvalifikovaných pracovníků ECD na trhu práce. Tyto faktory dlouhodobě komplikují nábor a udržení kvalifikovaného personálu, a to jak v dětských skupinách, tak v segmentu předškolního vzdělávání. Tato situace klade výrazně zvýšené nároky na kapacity Úřadu práce, které budou odpovědné za řízení, koordinaci a podporu rozvoje sítě sousedských dětských skupin v těchto oblastech. Úřady práce v těchto regionech musí posílit své kapacity v oblasti odborného vzdělávání zaměstnanců ÚP, přímé podpory poskytovatelů služeb a aktivního náboru kvalifikovaných pracovníků. Dále bude nutné implementovat cílená opatření zaměřená na dlouhodobou udržitelnost systému.

Sociálně slabé oblasti představují klíčový cíl pro zřizování sousedských dětských skupin fungujících na principu modelu **EduCare**, který spojuje předškolní péči s edukací rodičů. Tyto skupiny mohou významně přispět ke **sociální inkluzi dětí** a podpoře **zaměstnanosti rodičů** v lokalitách charakterizovaných vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou vzdělaností úrovní a zvýšeným podílem obyvatel ohrožených sociálním vyloučením.

Sociální a ekonomické charakteristiky: Tyto regiony se vyznačují vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou úrovní vzdělání a nízkou kvalitou života, což vede k obtížím při získávání kvalifikovaných pedagogických pracovníků. Časté jsou zde exekuce, omezená podpora vedení mateřských škol a nízký sociální kapitál. Tyto strukturálně postižené regiony se vyznačují vysokým podílem starších učitelek, které brzy dosáhnou důchodového věku. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků v těchto oblastech bude nadále zhoršován nízkou atraktivitou povolání pedagogů mateřských škol, což se analogicky projeví v bariérách budování sítě sousedských dětských skupin. Prognózy odhadují, že odchody učitelek mateřských škol z důvodu důchodového věku zde během následujících let dosáhnou až 15 % ročně. Lze předpokládat, že obdobný bude i nedostatek kvalifikovaných pečujících osob SDS na trhu práce.

23

3.2.1 Identifikace sociálně slabých oblastí

Efektivní identifikace sociálně slabých oblastí vyžaduje stanovení **klíčových kritérií hodnocení**, mezi něž patří **míra exekucí, nezaměstnanosti, vzdělanosti a index sociálního vyloučení**. Tyto ukazatele pomáhají přesně vymezit lokality, kde sousedské dětské skupiny mohou významně přispět k řešení systémových problémů spojených se sociální izolací a ekonomickou nestabilitou.

Ekonomická zranitelnost: podíl obyvatel s exekucemi: Podíl obyvatel s exekucemi je významným ukazatelem ekonomické zranitelnosti komunit. **Vysoká míra exekucí** destabilizuje rodiny nejen finančně, ale i psychicky, což negativně ovlivňuje **přístup dětí ke vzdělání** a jejich celkový rozvoj. Zaměření na takto postižené lokality umožňuje zacílit podporu tam, kde je potřeba největší, a vytvořit podmínky pro stabilizaci rodinného prostředí prostřednictvím kvalitní předškolní péče.

Dopady nezaměstnanosti na komunitní rozvoj: Oblasti s **vysokou mírou nezaměstnanosti** jsou zvláště vhodné pro zavedení sousedských dětských skupin. Tyto skupiny nejen poskytují kvalitní péči o děti, ale také **nabízejí rodičům vzdělávací programy**, které mohou zlepšit jejich pracovní dovednosti a usnadnit návrat na trh práce. Tento přístup pomáhá rodinám překonat dlouhodobou nezaměstnanost a vytváří příležitosti pro profesní rozvoj rodičů.

Role vzdělanostní úrovně: Nízká **vzdělanostní úroveň obyvatelstva**, charakterizovaná vysokým podílem osob se základním vzděláním, představuje omezení pro pracovní uplatnění. Edukační programy nabízené v rámci sousedských dětských skupin mohou rodičům pomoci získat klíčové

dovednosti, jako jsou **digitální kompetence** nebo **soft skills**, což zvýší jejich konkurenceschopnost na trhu práce.

3.2.2 Index sociálního vyloučení a potřeba integrovaného přístupu

Index sociálního vyloučení reflektuje míru ekonomické, sociální a kulturní izolace obyvatel dané lokality. Vysoká hodnota tohoto ukazatele signalizuje potřebu **komplexních řešení**, která propojují péči o děti s podporou rodičů. Sousedské dětské skupiny založené na modelu EduCare mohou v těchto komunitách vytvořit inkluzivní prostředí podporující **osobní rozvoj a integraci**.

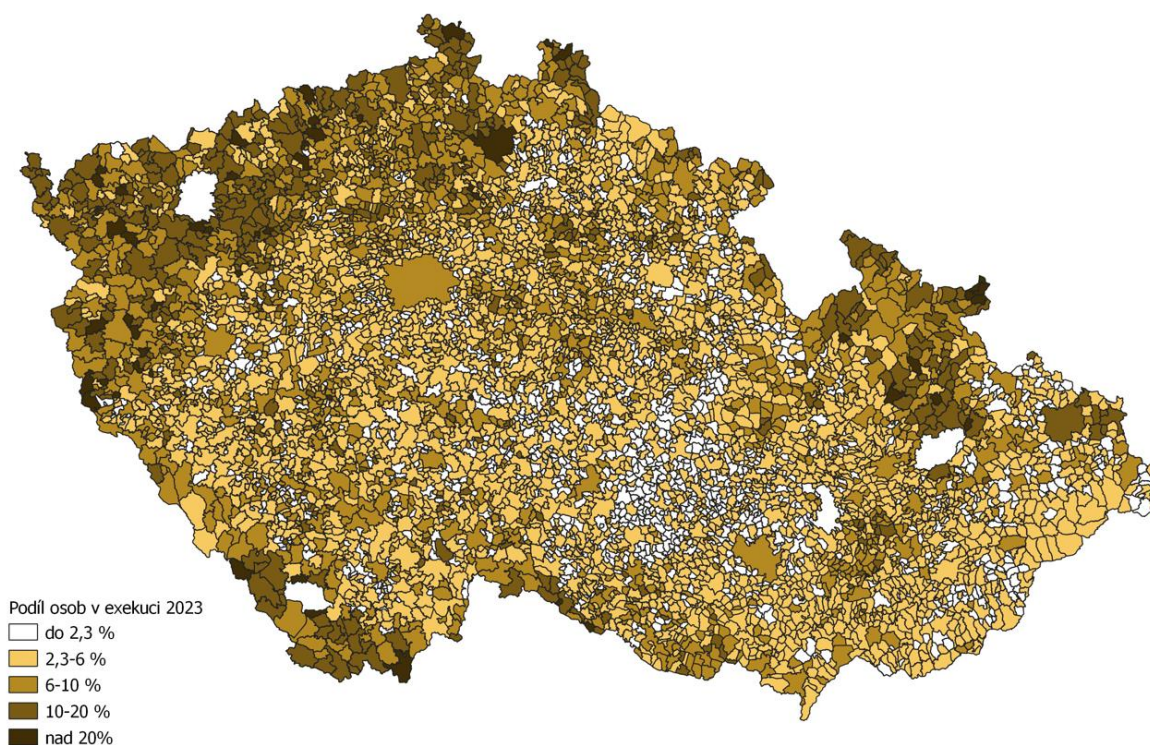
Sousedské dětské skupiny nabízejí **systémové řešení** pro sociálně slabé oblasti tím, že propojují kvalitní péči o děti s podporou rodičů prostřednictvím vzdělávacích programů. Tento přístup nejen zlepšuje **sociální inkluzi**, ale také přispívá k **ekonomické stabilitě rodin** a dlouhodobému rozvoji komunit. Pro zajištění udržitelnosti těchto iniciativ je klíčové pokračovat v přesné identifikaci cílových oblastí a poskytovat systematickou podporu prostřednictvím státních i komunitních zdrojů.

Geografická analýza exekucí identifikuje regiony s nízkým a vysokým podílem obyvatel postižených exekucemi. Stabilní oblasti s nízkým podílem exekucí jsou v kontrastu k regionům s více než 10 % obyvatel v exekuci, které se nacházejí především v severních Čechách a severní Moravě. Tyto oblasti vykazují vyšší koncentraci sociálních problémů, což zdůrazňuje jejich potřebu cílené podpory, například prostřednictvím zavedení sousedských dětských skupin fungujících na modelu **EduCare** (tedy nejen péče o děti, ale i edukace rodičů).

Jinak řečeno, identifikace regionů s vysokým podílem obyvatel v exekuci je zásadní pro plánování a cílení opatření, která podporují sociální inkluzi a ekonomickou stabilitu. Tyto regiony představují prioritní cíle pro zavedení sousedských dětských skupin na **bázi modelu EduCare, které spojují kvalitní předškolní péči s podporou rodin prostřednictvím vzdělávacích a podpůrných programů**.

24

3.2.2.1 Mapa: Podíl osob v exekuci, stav k 31.12.2023

Zdroj: www.mapaexekuci.cz, vlastní výpočty a zpracování

Mapa zobrazuje podíl osob v exekuci na úrovni obcí v roce 2023. Jasně jsou patrné rozdíly mezi jednotlivými oblastmi:

Nízký podíl exekucí: stabilní regiony. Světlé oblasti s podílem obyvatel v exekuci do 2,3 % reprezentují regiony, které lze považovat za stabilní. Nízký podíl exekucí zde často koreluje s vyšší úrovní ekonomické prosperity, nižší mírou nezaměstnanosti a lepší vzdělanostní strukturou obyvatel. Tyto regiony vykazují nižší potřebu cílené sociální podpory a nejsou prioritou pro zavádění sousedských dětských skupin s modelem EduCare.

Vysoký podíl exekucí: problémové oblasti. Tmavší oblasti, kde podíl obyvatel v exekuci přesahuje 10 %, jsou výrazně zasažené regiony s kumulací sociálních problémů. Tyto regiony se koncentrují zejména v severních Čechách a na severní Moravě, přičemž v některých případech exekuce postihují více než 20 % obyvatel. Tento stav svědčí o vysoké míře ekonomické zranitelnosti, což často doprovází další problémy, jako jsou **vyšší nezaměstnanost, nízká vzdělanost** a sociální vyloučení.

Doporučení pro cílenou podporu

Pro efektivní implementaci sousedských dětských skupin je nutné zaměřit se na regiony s výraznějším podílem obyvatel v exekuci. Tyto oblasti pravděpodobně vykazují **kombinaci problémů**, jako je ekonomická zranitelnost, vysoká nezaměstnanost a omezený přístup ke vzdělání. Zavedení modelu EduCare v těchto lokalitách má potenciál zlepšit **sociální stabilitu**, podpořit zaměstnanost rodičů a vytvořit inkluzivní prostředí pro rozvoj dětí i jejich rodin.

To však současně přináší vyšší kapacitní zátěž pro zaměstnance Úřadu práce, kterou je nezbytné zohlednit při budování sítě sousedských dětských skupin v těchto lokalitách.

3.2.2.2 Index sociálního vyloučení

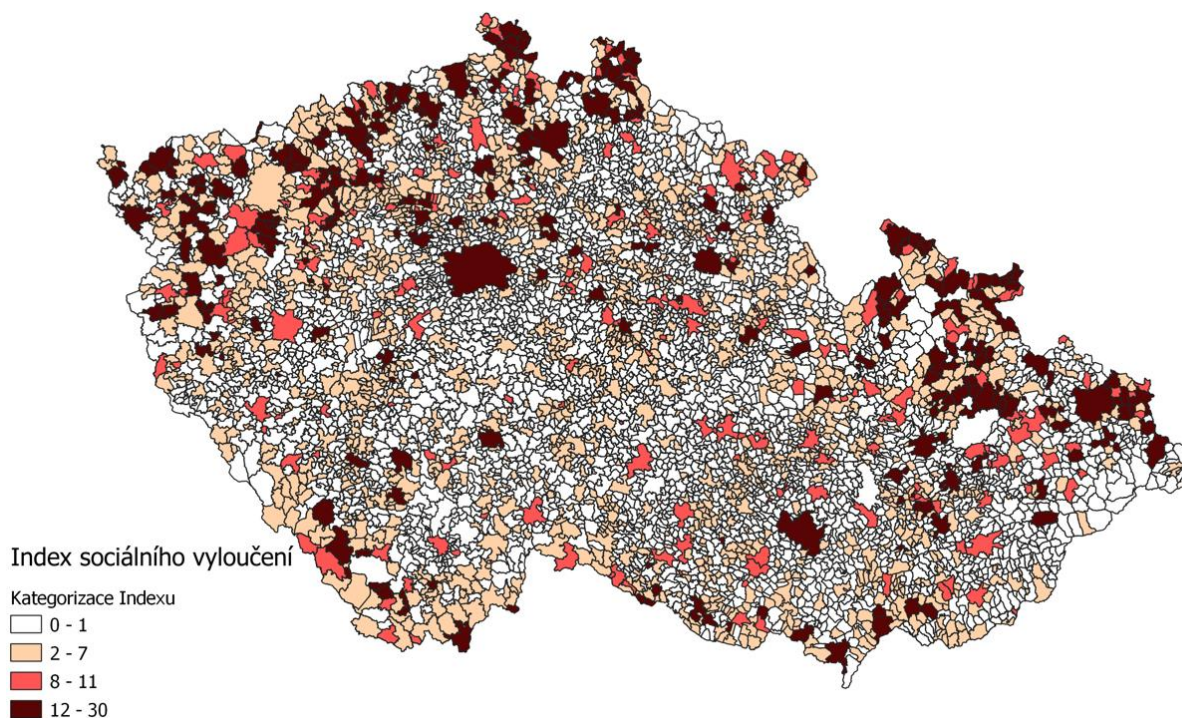
Index sociálního vyloučení poskytuje klíčový nástroj pro identifikaci obcí, které vyžadují cílenou podporu v oblasti sociálních programů. Výsledky analýzy z roku 2023 ukazují na výrazné regionální rozdíly, přičemž nejvíce zasažené lokality se nacházejí v severních Čechách a Moravskoslezském kraji.

Tmavší oblasti vykazují vyšší míru sociálního vyloučení, což je spojeno s ekonomickými a sociálními problémy, jako je dlouhodobá nezaměstnanost a exekuce. Tyto lokality jsou prioritními cíli pro zavedení sousedských dětských skupin a dalších podpůrných programů.

- **Výrazně sociálně vyloučené lokality (Index 12–30):** Nejtmavší oblasti na mapě sociálního vyloučení, odpovídající indexu 12–30, označují obce s nejvyšší mírou sociálního vyloučení. Tyto lokality se vyznačují vysokým podílem **dlouhodobě nezaměstnaných**, obyvatel v exekuci a příjemců sociálních dávek. Nejvíce zasažené regiony zahrnují severní a severozápadní Čechy a části Moravskoslezského kraje. Sociální a ekonomické podmínky v těchto oblastech jsou kritické, což zdůrazňuje potřebu cílených intervencí, jako je zavádění sousedských dětských skupin, které mohou podpořit inkluzi a stabilitu místních komunit.
- **Lokality se zvýšenou mírou sociálního vyloučení (Index 8–11):** Obce s indexem sociálního vyloučení v rozmezí 8–11 jsou označeny jako červené oblasti. Tyto lokality vykazují **zvýšenou míru sociálního vyloučení**, která je nižší než v nejvíce zasažených oblastech, avšak stále významná. Tyto obce představují vhodné cíle pro zavedení **sociálních programů a sousedských dětských skupin**, které by mohly podpořit místní obyvatele a zlepšit jejich přístup ke vzdělávání a zaměstnání. Situace v těchto oblastech často vyžaduje méně intenzivní, ale stále cílené intervence.

Obce s minimální mírou sociálního vyloučení (Index 0–1): Světlé oblasti s indexem sociálního vyloučení v rozmezí 0–1 představují obce s minimální mírou sociálního vyloučení. Tyto regiony se vyznačují **lepším přístupem ke službám, vyšší zaměstnaností** a celkově stabilní sociální situací. Pravděpodobně zde není nutné zavádět rozsáhlé sociální programy, protože obyvatelé mají dostatečný přístup k infrastruktuře a příležitostem. Tyto obce jsou příkladem dobře fungujících komunit a mohou sloužit jako vzor pro regiony s vyšší mírou sociálního vyloučení.

3.2.2.3 Mapa: Index sociálního vyloučení, 2023

Zdroj dat: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/#, vlastní zpracování

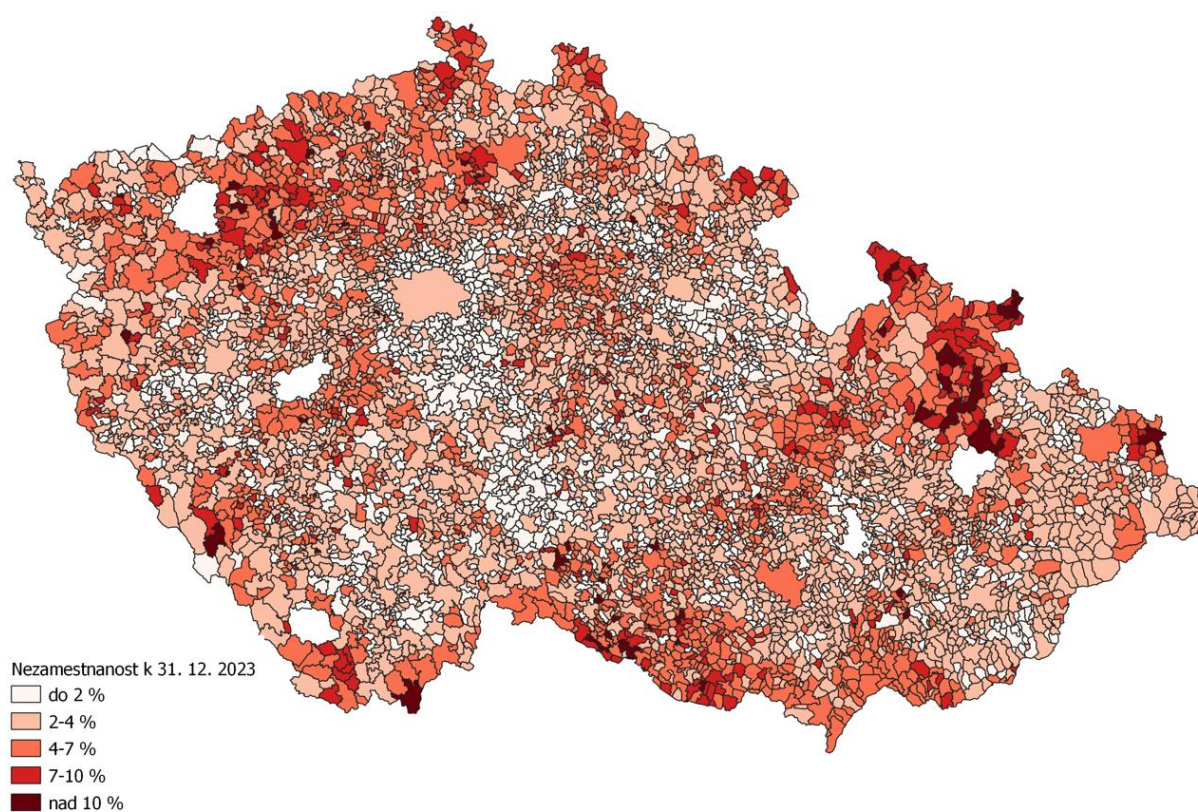
3.2.2.4 Doporučení pro cílenou intervenci plošného zavedení SDS

Tmavší oblasti s indexem 12–30 by měly být prioritními cíli pro zavádění integrovaných programů sociální podpory, včetně sousedských dětských skupin. Tyto programy mohou přispět ke snížení míry sociálního vyloučení, podpoře zaměstnanosti a zlepšení životních podmínek obyvatel.

Červené oblasti s indexem 8–11 vyžadují rovněž cílené intervence, ale s menší intenzitou. Světlé oblasti s minimálním indexem by měly být sledovány jako příklad fungujících komunit a jejich přístupy by mohly být aplikovány v jiných regionech.

Celkově je klíčové propojit analýzu indexu sociálního vyloučení s cílenými strategiemi, které budou odpovídat specifickým potřebám budování sítě sousedských dětských skupin jednotlivých lokalit. Tomu musí odpovídat místní alokace kapacit lidských zdrojů na Úřadech práce.

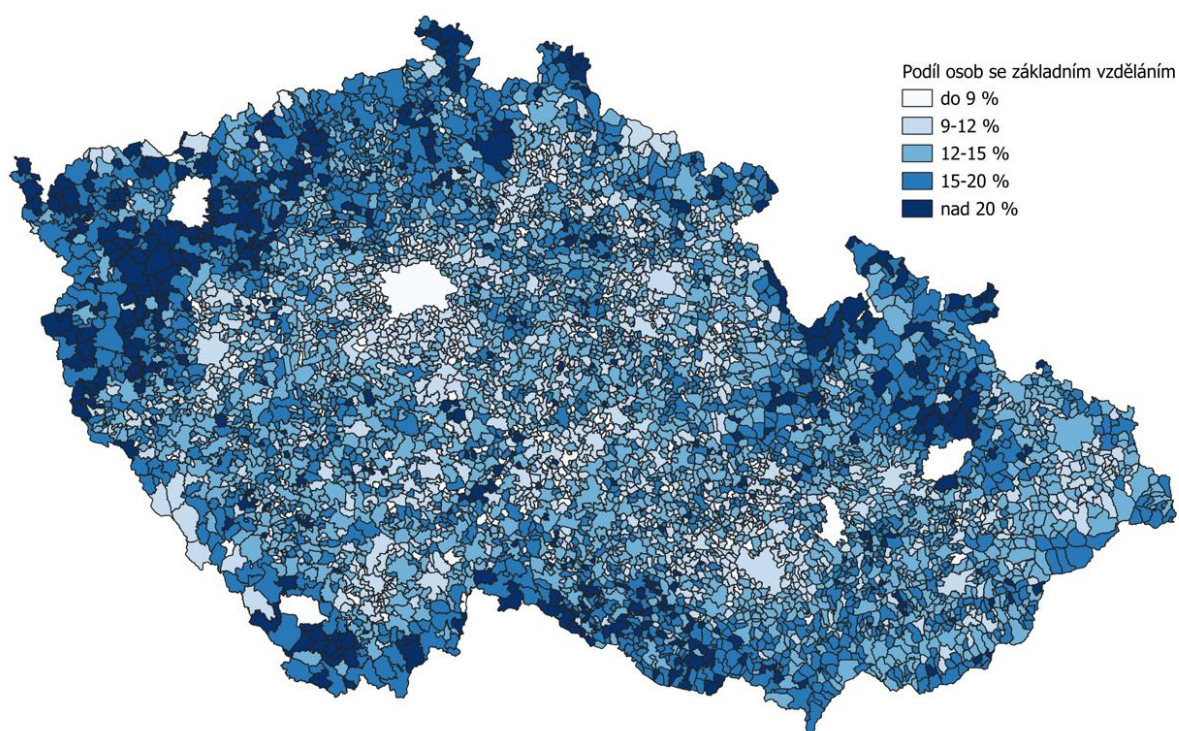
3.2.2.5 Mapa: Míra nezaměstnanosti v obcích, k 31.12.2023

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

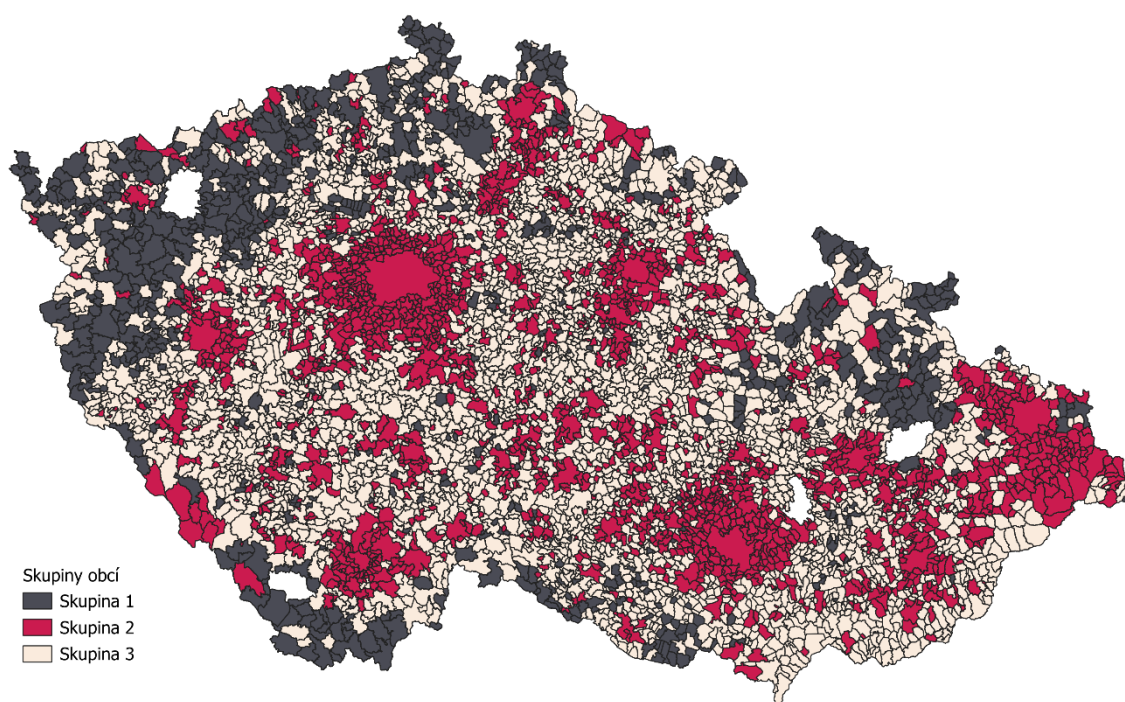
27

3.2.2.6 Mapa: Podíl osob se základním vzděláním podle SLDB 2021

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

3.2.2.7 Mapa: Skupiny obcí podle vybraných sociodemografických charakteristik

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty a zpracování

3.3 Model pro suburbánní oblasti

Sousedské dětské skupiny představují účinné řešení rovněž pro nedostatečné kapacity předškolních zařízení v obcích, které se potýkají s vysokou poptávkou po místech v mateřských školách. Tento model krátkodobé a flexibilní péče může pomoci obcím dočasně splnit jejich zákonné povinnosti, předcházet finančním náhradám rodičům a zajistit dostupnost předškolního vzdělávání, například po dobu, než budou vybudovány nové kapacity.

Dynamicky rozvíjející se regiony, jako je Středočeský kraj (zejména okolí Prahy), Jihomoravský kraj (okolí Brna) a Plzeňský kraj, čelí rychlému demografickému růstu způsobenému suburbanizací a migrací obyvatel. Tento růst přináší tlak na rozšiřování kapacit předškolních zařízení, avšak dostupnost kvalifikovaného personálu zůstává v těchto oblastech relativně příznivá. Proto se neočekává, že by dynamický růst v těchto regionech vedl ke zvýšeným kapacitním nárokům na zaměstnance Úřadu práce. Tyto regiony mohou využít flexibilní modely zaměstnávání, jako je podpora samostatně výdělečně činných osob (OSVČ), což umožňuje přizpůsobení kapacit aktuální poptávce.

Doporučení pro řešení současných problémů: K řešení nedostatku kvalifikovaných pracovníků je nezbytné zlepšit systémové podmínky zaměstnávání a vytvořit mechanismy, které usnadní vstup nových pracovníků do sektoru v rámci budování sítě SDS. Klíčovými kroky jsou zvyšování atraktivity oboru, zjednodušení administrativy spojené s nábořem a zavedení podpůrných programů pro profesní rozvoj. Současně je třeba zajistit, aby **pravidla (resp. výjimky) pro najímání nekvalifikovaných osob odpovídala reálným potřebám regionů a minimalizovala administrativní zátěž**. Strategická koordinace na úrovni státní správy je nezbytná pro vytvoření stabilní a udržitelné sítě SDS, která zajistí kvalitní péči a vzdělávání pro děti napříč Českou republikou.

- **Rychlá reakce na aktuální kapacitní nedostatky:** Tento model umožňuje pružně reagovat na dočasné nedostatky kapacit, zejména v případech, kdy jsou mateřské školy či dětské skupiny

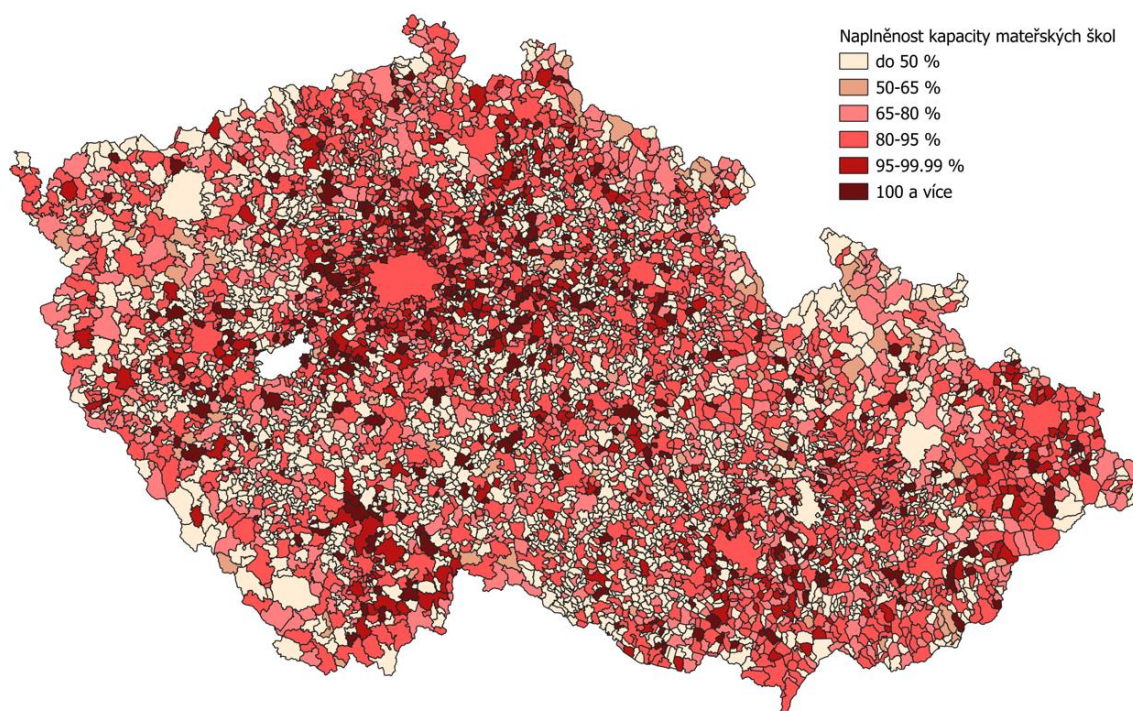
kapacitně přeplněné, nebo ještě nebyla vybudována potřebná infrastruktura (probíhá výstavba).

- **Flexibilní umístění:** Sousedské dětské skupiny mohou být umístěny nejen v domácnostech, ale také v dočasně vyhrazených prostorách obcí, jako jsou komunitní centra.
- **Adaptabilita podle potřeb rodin:** Umožňuje přizpůsobit provozní dobu a počet dětí individuálním potřebám rodin, což je výhodné zejména pro rodiče s nepravidelnou pracovní dobou, např. pracovníci pracující na směnné provozu. **Příklady dobré praxe:** Večerní a víkendová péče je v zahraničí jedním z hlavních atributů Family Day Care (FDC), která je klíčová pro rodiče pracující ve směnném provozu. Tento flexibilní model je efektivním řešením pro rodiny, které potřebují péči mimo běžnou pracovní dobu.

Nedostatečné kapacity předškolního vzdělávání v zázemí velkých měst

Analýza nejnovějších údajů o kapacitách předškolního vzdělávání potvrzuje, že **nedostatek míst** je problémem především v **zázemí velkých měst**, zejména v okolí Prahy. Téměř **400 obcí vykazuje naplněnost kapacit na 100 % a více**, což indikuje neschopnost stávající infrastruktury pokrýt rostoucí poptávku. Největší podíl těchto obcí se nachází ve **Středočeském kraji**, kde do této kategorie spadá **151 obcí**, zatímco v Karlovarském kraji jsou to pouze **3 obce**. Tato disproporce odráží regionální rozdíly v demografickém vývoji a dostupnosti infrastruktury předškolních zařízení (MŠ i standardní dětské skupiny).

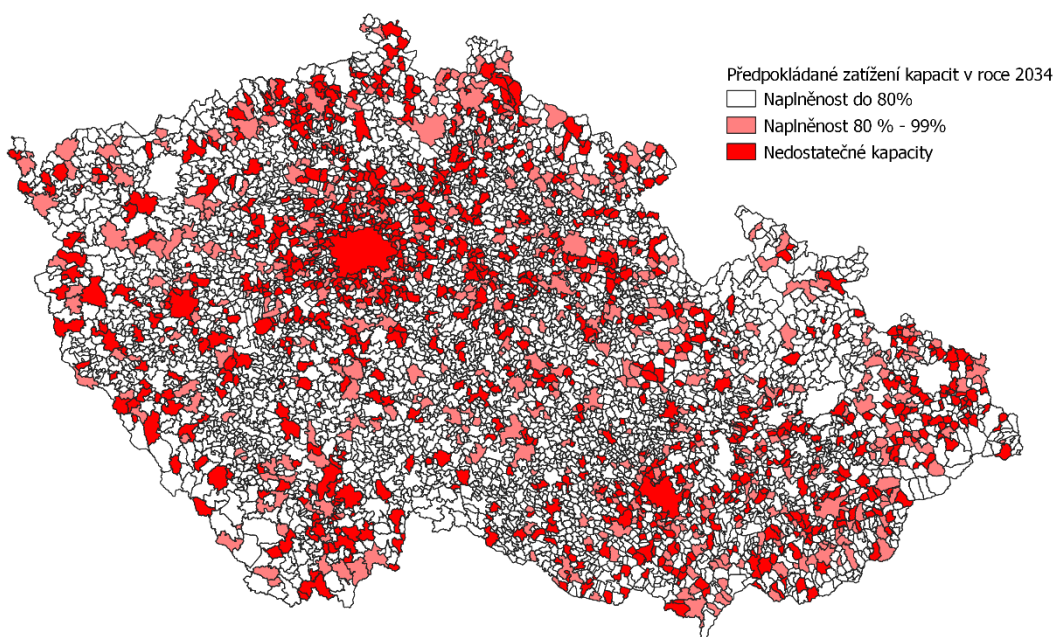
3.3.1.1 Mapa: Naplněnost kapacit mateřských škol v obcích, k 30.9. 2023

Zdroj: MŠMT, MPSV, vlastní výpočty a zpracování

3.3.1.2 Mapa: Naplněnost kapacit mateřských škol v obcích, pravděpodobný vývoj k roku 2034

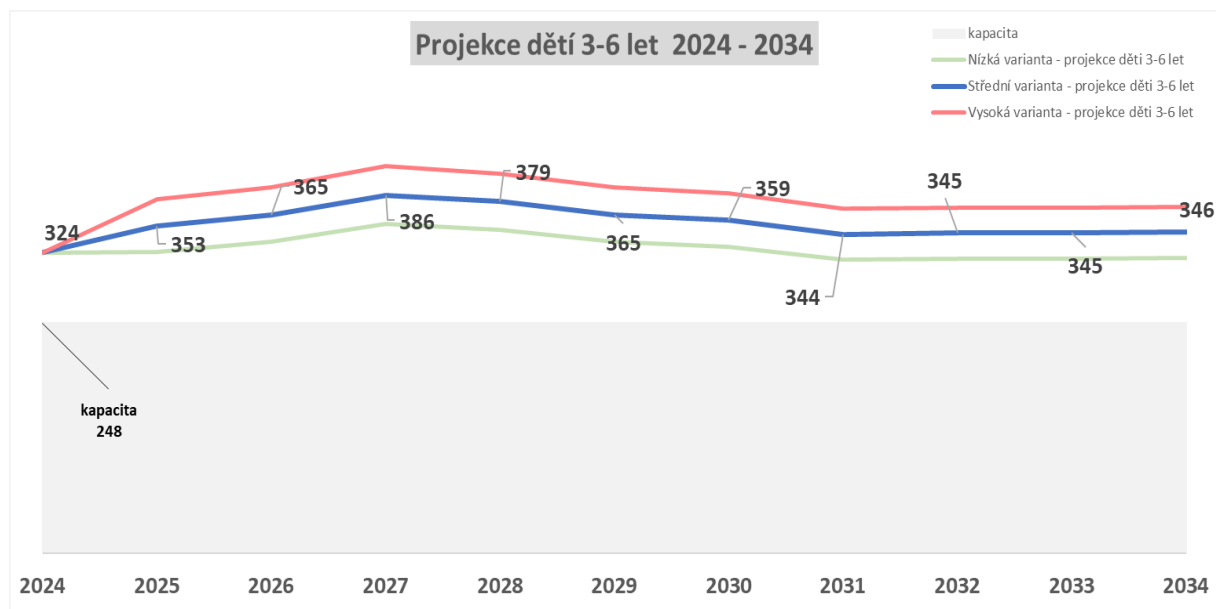
(kapacity k 30.9.2023)

Zdroj: ČSÚ, demografický portál pro municipality (www.demografickyportal.cz), vlastní výpočty a zpracování

3.3.1.3 Obr. Ukázkový vývoj v obci Horoměřice

Naplněnost kapacit mateřských škol v obcích, pravděpodobný vývoj k roku 2034 (kapacity k 30.9.2023)

Zdroj: ČSÚ, demografický portál pro municipality (www.demografickyportal.cz), vlastní výpočty a zpracování

4 Rozvoj spolupráce v odvětvovém řízení

Odvětvové řízení představuje systematický přístup k administraci a dohledu nad specializovanými veřejnými službami péče o děti. Kombinuje **centralizované stanovování strategií s lokalizovaným prováděním**, což umožňuje sladění národních cílů s regionálními specifiky. V kontextu sousedských dětských skupin (Sousedské dětské skupiny, SDS) tento model integruje digitalizaci, hierarchické řízení prostřednictvím Úřadu práce a zajištění transparentnosti pro efektivní poskytování péče o děti.

Odvětvové řízení představuje specifický přístup k organizaci a řízení sítě sousedských dětských skupin (SDS), který umožňuje centralizovanou koordinaci na různých úrovních státní správy. Tento model, (v minulosti osvědčený v regionálním školství), se ukázal jako efektivní nástroj pro zajištění konzistentní kvality a dostupnosti služeb.

4.1.1 Centralizace, decentralizace a dekoncentrace veřejné správy

Systémy centralizace a decentralizace ovlivňují, zda je výkon veřejné správy soustředěn na ústřední orgány nebo vykonáván samosprávnými celky. Dekoncentrace rozděluje správní úkoly v rámci jedné organizační struktury mezi různé organizační jednotky, a to buď vertikálně (mezi nadřízené a podřízené orgány) nebo horizontálně (mezi orgány na stejné úrovni). Zatímco **vertikální dekoncentrace** rozděluje úkoly mezi nadřízené a podřízené orgány, např. mezi MPSV a úřady práce. **Horizontální dekoncentrace** rozděluje úkoly mezi orgány na stejné úrovni, například mezi jednotlivými ministerstvy.

Úřad práce ČR je specializovaný orgán státní správy podřízený MPSV a jeho činnost je rozdělena do administrativních celků po celé ČR, čímž efektivně doplňuje krajskou a obecní správu.

4.1.2 Rozdělená síla: Problémy fragmentace české místní samosprávy 6000 obcí

Přehled o stavu veřejné správy uvádí, že „Česká republika má **více než 6 000 obcí** z nichž **88 % má méně než 2 000 obyvatel**. Takovýto stav **ztěžuje koordinaci politik a územní roztříštěnost ovlivňuje účinnost veřejných služeb** a investic na úrovni územních samosprávných celků nejen proto, že **koordinace mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy** je v tomto kontextu **obtížná**, ale také proto, že **obce, zejména ty malé, se potýkají se silnými kapacitními nedostatky**. K podpoře efektivity investic a služeb a v konečném důsledku ke zvýšení blahobytu občanů je **nezbytná větší spolupráce mezi obcemi**. Zlepšení situace lze dosáhnout poskytováním pobídek obcím na podporu dlouhodobé a stabilní spolupráce napříč volebními obdobími. Pro Českou republiku může být rovněž **přínosné posílit územně specifický přístup (place-based approach) ke strategickému plánování na obecní úrovni**, a to nejen podporou společného plánování obcí, ale i **posílením meziresortní a víceúrovňové koordinace**.“ V tomto kontextu OECD doporučuje řadu vhodných postupů včetně podpory vzájemné komunikace a spolupráce, **rozvoje asistenčních sítí** na krajské úrovni a také přizpůsobení podpory potřebám a schopnostem různých skupin obcí (jež se například u velkých měst a malých venkovských obcí liší).¹⁶

Organizační problémy české územní samosprávy se týkají zejména omezené finanční autonomie, nedostatečné spolupráce a silné fragmentace. Zároveň jednotná právní úprava omezuje přizpůsobení lokálním podmínkám a specifickým potřebám obcí a krajů. V oblasti územní samosprávy v České republice se tedy objevuje několik zásadních problémů, které ovlivňují efektivitu, spravedlnost a udržitelnost samosprávných modelů. Níže jsou uvedeny hlavní otázky a problémy související s organizací územní samosprávy:

Fragmentace a nedostatek spolupráce: Česká územní samospráva je silně fragmentovaná, což je výsledkem vysokého počtu obcí (přes 6 000) a jejich malého průměrného počtu obyvatel. Většina

¹⁶ OECD (2023), Přehled o stavu veřejné správy: Česká republika: Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/2651546f-cs>.

obcí je malá, což omezuje jejich kapacitu pro efektivní správu a poskytování veřejných služeb. **Malé obce navíc často nejsou schopny zajistit dostatečné ekonomické zdroje a administrativní kapacity,** které by jim umožnily samostatně plnit své povinnosti. Nedostatečná spolupráce mezi obcemi v oblastech, kde by bylo sdílení zdrojů přínosné, vede ke snížení efektivity a kvality poskytovaných služeb.

Nedostatečná finanční autonomie: České obce a kraje jsou značně závislé na financování prostřednictvím sdílených daní, což znamená, že mají omezenou možnost ovlivnit vlastní příjmy. Sdílené daně jsou rozdělovány podle státem stanovených pravidel, která neberou v potaz rozdílné potřeby jednotlivých regionů. Tento stav omezuje ekonomickou samostatnost samospráv, což se negativně projevuje v jejich **schopnosti realizovat vlastní rozvojové projekty a poskytovat služby odpovídající potřebám obyvatelstva.** Důsledkem je také vysoká závislost na státních dotacích, což může omezovat lokální rozhodování a snižovat flexibilitu-

Trojstupňová struktura a demokratický deficit: V Česku existuje model smíšené územní správy, kde státní správu na místní úrovni vykonávají obce základního typu, obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností. Obce s rozšířenou působností (ORP) mají významné pravomoci ve spádových oblastech, kde poskytují široké spektrum služeb. Nicméně občané okolních obcí nemají přímý vliv na výběr představitelů ORP, což vede k tzv. demokratickému deficitu. ORP navíc často narážejí na problém nedostatečných finančních kompenzací za služby poskytované širší oblasti, což vede k napětí mezi samosprávami.

Právní a funkční rigidita: Současná právní úprava **platí pro všechny obce stejná pravidla,** a to bez ohledu na jejich velikost či specifické potřeby. Tento univerzální přístup omezuje možnosti přizpůsobení samospráv specifickým podmínkám a situacím. Jednotná pravidla pro organizaci obcí brání efektivnímu řízení, zejména ve velkých městech a statutárních městech, kde mohou být potřeby a kapacity odlišné. Rigidní přístup také omezuje možnosti zavádění prvků přímé demokracie, které by mohly zlepšit zapojení občanů a usnadnit rozhodování na místní úrovni.

Nedostatek koncepčního řízení na krajské úrovni: Kraje v ČR mají omezenou samosprávnou funkci, protože většina jejich příjmů pochází ze státních dotací. Tato finanční závislost vede k tomu, že **kraje se často soustředí na redistribuci státních prostředků** místo toho, aby rozvíjely dlouhodobé koncepční politiky pro regionální rozvoj. Bez možnosti zavádět regionální daně a vytvářet vlastní zdroje nemohou kraje plně realizovat svou samosprávnou roli, což snižuje jejich schopnost reagovat na specifické regionální potřeby.¹⁷

Koncentrace veřejné správy znamená soustředění plnění jejich úkolů v rukou určitého orgánu v rámci organizační struktury jediného subjektu veřejné správy. Dekoncentrace je procesem opačným, tedy rozdělení úkolů v rámci jedné organizační struktury mezi více orgánů.

Rozlišujeme koncentraci a dekoncentraci horizontální a vertikální, a to podle toho, jestli jde o soustředění či rozdělení úkolů veřejné správy mezi nadřízenými a podřízenými orgány (vertikální) nebo mezi orgány na stejné hierarchické úrovni (horizontální). Jak již bylo zmíněno, příkladem **vertikální dekoncentrace** je vztah mezi MPSV a Úřady práce. Příkladem horizontální dekoncentrace je rozdělení působnosti na jednotlivá ministerstva.

¹⁷ Nantl, Jiří. Obce a kraje na křižovatce Je územní samospráva na český způsob skutečnou samosprávou? Online. *Kontexty časopis o kultuře a společnosti*. ISSN 18036988. Dostupné také z: <https://casopiskontexty.cz/obce-a-kraje-na-krizovatce/>.

4.1.3 Role Úřadu práce po účinnosti novely zákona č. 247/2014 Sb.

Úřad práce je územně dekoncentrovaný (specializovaný) orgán státní správy, tak je jsou pojat, tedy **doplňuje strukturu orgánů krajů a obcí jako subjektů státní správy a samosprávy v místech, a spolu s nimi tvoří ucelený systém místní správy.**

Úřad práce¹⁸ České republiky je **správní úřad ČR** podřízený Ministerstvu práce a sociálních věcí. Spadá pod správu Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, ale jeho působnost se dělí do menších administrativních celků, které působí na jednotlivých pobočkách po celé České republice.

Po nabytí účinnosti novely zákona č. 247/2014 Sb., která zavádí sousedské dětské skupiny (SDS), se Úřad práce České republiky (ÚP) stal klíčovým orgánem pro správu této inovativní formy péče o děti. Úřad přebírá odpovědnost za evidenci poskytovatelů SDS, zpracovává závazná stanoviska o splnění prostorových a provozních požadavků a provádí kontrolu kvality poskytovaných služeb. Tyto činnosti byly dříve v kompetenci Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), ale novela zákona tyto pravomoci přenesla na ÚP, čímž posílila jeho odpovědnost za standardizaci a efektivní fungování SDS v souladu s právními předpisy.

Proces registrace a kontrola provozních podmínek: Úřad práce zajišťuje registraci poskytovatelů SDS do veřejné evidence a před samotným udělením oprávnění k provozu ověřuje splnění prostorových a provozních podmínek. Tato agenda zahrnuje kontroly souladu s požadavky zákona a příslušných vyhlášek, jako jsou hygienické a bezpečnostní normy. Inspekce prostor zahrnují i simulované kontroly, které umožňují poskytovatelům přizpůsobit prostory požadavkům před zahájením činnosti. Tento postup zvyšuje transparentnost a předchází problémům při samotném provozu SDS.

Sledování kvality služeb a dodržování standardů: Po schválení registrace sleduje Úřad práce plnění povinností poskytovatelů, včetně implementace Plánu výchovy a péče (PVP), dodržování bezpečnostních a hygienických požadavků a plnění standardů kvality péče. Metodická příručka vytvořená MPSV, která prošla evaluací, poskytuje detailní návody a postupy, jak tyto standardy udržovat. Obsahuje checklisty, praktické příklady a další podpůrné nástroje, které usnadňují práci úředníkům ÚP i poskytovatelům SDS.

Správa státních příspěvků a finanční kontrola: Dalším důležitým úkolem Úřadu práce je správa státních příspěvků na provoz SDS. ÚP ověřuje oprávněnost žádostí o příspěvky a kontroluje, zda jsou finanční prostředky využívány v souladu s účelem. To zahrnuje mzdové náklady, provozní výdaje a povinné vzdělávání pečujících osob. Oddělená evidence příjmů a výdajů je nezbytnou součástí finanční kontroly, která má zajistit transparentnost a efektivitu systému financování SDS.

Podpora a mediace v systému SDS: Úřad práce plní rovněž podpůrnou roli a poskytuje metodickou podporu poskytovatelům SDS. Tato podpora zahrnuje konzultace při zakládání skupin, poradenství během provozu a odborné směřování na další zdroje, jako jsou supervizní služby nebo specializované vzdělávací programy. Dále ÚP působí jako mediátor mezi poskytovateli, rodiči a ostatními aktéry, čímž napomáhá k lepšímu porozumění a spolupráci v systému SDS. Tato role zahrnuje také doporučení a podporu při řešení mimořádných situací, jako jsou nehody nebo požáry.

Metodická podpora a její význam: Metodická příručka vytvořená MPSV, která byla podrobena evaluaci, poskytuje úředníkům detailní návod k zvládnutí všech nových povinností. Příručka obsahuje modelové situace, příklady z praxe a další nástroje, které jsou klíčové pro efektivní implementaci SDS.

¹⁸ V rámci Úřadu práce České republiky působí generální ředitelství, krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu; součástí krajských poboček jsou kontaktní pracoviště. Úřad práce je organizační složkou státu a účetní jednotkou, vedle České správy sociálního zabezpečení je největším sociálně-správním úřadem v České republice.

ÚP využívá tento dokument k zajištění kvalitního proškolení svých pracovníků, což přispívá ke hladkému a efektivnímu fungování systému SDS.

Komplexnost role Úřadu práce: Úřad práce hraje komplexní roli zahrnující legislativní, kontrolní a podpůrné aktivity, které jsou zásadní pro vytvoření flexibilního a transparentního systému SDS. Tento přístup podporuje efektivní sladování rodinného a pracovního života, což je hlavním cílem této legislativní změny. Nový rámec činností ÚP posiluje jeho pozici jako garanta kvality a transparentnosti SDS a přispívá k dlouhodobé udržitelnosti a rozvoji tohoto inovativního modelu péče o děti v České republice.

Vertikální dekoncentrace

Vertikální dekoncentrace znamená, že úkoly jsou rozděleny mezi nadřízené a podřízené orgány, v tomto případě mezi MPSV a Úřady práce, zatímco **horizontální dekoncentrace** se týká spolupráce na stejné úrovni mezi ministerstvy či jejich organizačními složkami

- **MPSV** jako ústřední orgán státní správy nese odpovědnost za strategické plánování, legislativní úpravy a koordinaci činností v oblasti péče o děti v Sousedských dětských skupinách.
- **Úřady práce** vykonávají přímé úkoly na regionální úrovni, přičemž zajišťují realizaci státní politiky prostřednictvím dekoncentrovaných organizačních jednotek v rámci plnění rolí ve vztahu k sousedským dětským skupinám.

5 Řídící dokumenty pro Sousedské dětské skupiny

5.1 Řídící dokumenty pro sousedské dětské skupiny

Sousedské dětské skupiny (SDS) představují inovativní formu péče o děti, která čerpá inspiraci ze zahraničních modelů rodinné denní péče (Family Day Care, FDC). Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) vytvořilo **národní metodiky pro SDS**, které zahrnují jasný právní rámec, standardy kvality, požadavky na prostory, kvalifikační kritéria pro pečující osoby, mechanismy financování a plán výchovy a péče. Mezinárodní zkušenosti ukazují, že efektivní regulace a podpora poskytovatelů jsou klíčem k zajištění dlouhodobé kvality a stability systému. **Financování SDS** je založeno na kombinaci státních příspěvků a limitovaných úhrad od rodičů, což zajišťuje přístupnost služby pro široké spektrum rodin.

5.1.1 Národní pokyny pro rodinnou denní péči (FDC): Ponaučení ze zahraničí

Rodinná denní péče (family day care, FDC) představuje jedinečný model péče o děti, který se liší od tradiční institucionální péče svou domácí a individuální povahou. Tato forma péče je populární zejména díky své flexibilitě, možnosti malého počtu dětí v péči a domácímu prostředí. Mezinárodní srovnání ukazuje, že systém FDC vykazuje značné rozdíly v regulačních přístupech, zajištění kvality a podpůrných mechanismech mezi jednotlivými zeměmi.

Regulační požadavky a kvalita péče: Jedním z klíčových faktorů zajišťujících vysokou kvalitu péče je úroveň vzdělání a odborné přípravy poskytovatelů Family day care, FDC. Například Austrálie a Japonsko vyžadují formální kvalifikaci v oblasti péče o děti, což přispívá k vyšším standardům kvality. Naproti tomu v zemích jako Kanada, Irsko nebo USA jsou minimální požadavky na regulaci často omezené na základní kontroly trestní minulosti a první pomoc. Tento rozdíl v přístupu má zásadní vliv na výslednou kvalitu péče. Zahraniční systémy regulované rodinné denní péče tedy prokazují vysoký stupeň variace v přístupu k regulaci a zajištění kvality.

Podpora poskytovatelů a jejich profesní rozvoj: Podpora poskytovatelů family day care, FDC se ukazuje jako klíčový prvek pro zajištění dlouhodobé stability a kvality. Země s vyspělými systémy, jako je Švédsko, integrují FDC poskytovatele do širších sítí, které jim nabízejí pravidelnou odbornou podporu, školení a supervizi. Naproti tomu v zemích s nižší mírou podpory je patrná větší fluktuace poskytovatelů, což negativně ovlivňuje stabilitu systému.

Výzvy spojené s neregulovanou péčí: Významným problémem v některých zemích je přetrvávající používání neregulované rodinné péče. Tento problém je patrný například v Kanadě, Irsku a USA, kde neregulovaná péče nevyžaduje dodržování zdravotních a bezpečnostních standardů. Výzkumy ukazují, že regulovaná péče dosahuje vyšší kvality, což zdůrazňuje potřebu přísnějších regulačních rámců a incentivních mechanismů pro poskytovatele.

Ponaučení pro český systém SDS: Mezinárodní zkušenosti ukazují, že efektivní národní pokyny pro sousedské dětské skupiny (SDS) by měly zahrnovat:

- Jasně regulační standardy: Požadavky na minimální vzdělání, zdravotní a bezpečnostní standardy a pravidelnou inspekci.
- Podpora a školení: Rozvoj vzdělávacích (online) programů, které jsou přístupné a zaměřené na praktické potřeby poskytovatelů.
- Incentivy pro regulaci: Zajištění výhod pro regulované poskytovatele, například finanční podporu či přístup k profesnímu rozvoji.
- Zvýšení povědomí veřejnosti: Propagace FDC jako kvalitní a flexibilní alternativy k institucionální péči.

Pro český systém SDS je zásadní poučit se z osvědčených postupů zahraničních systémů family day care, FDC. Zavedení standardizovaných regulačních rámců, rozšíření podpůrných služeb a důraz na profesní rozvoj poskytovatelů vytvoří základ pro dlouhodobě udržitelný systém péče o děti, který bude odpovídat potřebám rodin i dětí v České republice.

Klíčové prvky regulace zahrnují:

- **Zdravotní a bezpečnostní normy:** Povinnost absolvovat školení první pomoci a zdravotní prohlídky.
- **Poměr pečujících osob a dětí:** Omezení počtu dětí na jednoho pečovatele.
- **Kvalita prostředí:** Specifikace minimálního prostoru na dítě a doporučené vybavení.
- **Význam profesního rozvoje**

Profesní rozvoj pečujících osob hraje zásadní roli v zajištění kvality rodinné denní péče. Studie ukazují, že pečující osoby s vyšším vzděláním a odborným školením dosahují vyšších hodnocení kvality péče. Země jako Austrálie a Japonsko povinně vyžadují pravidelná školení pro pečující osoby, což přispívá k profesionalizaci tohoto sektoru. Naproti tomu absence povinných školení v jiných zemích vede k nižší kvalitě péče a nižšímu uznání této profese.

Regulovaná rodinná denní péče představuje cennou alternativu k institucionálním formám péče o děti. Česká republika může těžit ze zahraničních zkušeností při nastavování národních pokynů, které zohlední specifické potřeby rodin a zajistí vysokou úroveň poskytované péče. Zajištění standardizace, podpory a propagace FDC posílí její postavení jako důležitého pilíře systému péče o děti.

Sousedské dětské skupiny (SDS) jsou významným prvkem systému předškolní péče, zejména v regionech s omezenou dostupností tradičních mateřských škol. Systémy rodinné péče v zahraničí nabízejí důležitá ponaučení pro nastavení efektivních a udržitelných národních pokynů. Tyto pokyny zahrnují regulační rámce, zajištění kvality, podporu pečujících osob a způsob financování. Následující analýza vychází z mezinárodních příkladů, které ilustrují osvědčené postupy v regulované péči o děti.

Regulační rámce pro SDS

V mnoha zemích je poskytování péče prostřednictvím rodinných dětských skupin definováno jako domácí péče o děti na bázi finanční odměny. Regulační rámce se však výrazně liší v závislosti na zemi a zahrnují jak přímé licencování jednotlivců, tak afiliaci poskytovatelů k municipalitám nebo schémátům. Efektivní regulace zahrnují:

- **Minimální kvalifikace poskytovatelů:** Země jako Austrálie a Japonsko vyžadují certifikaci v oblasti péče o děti. Jiné státy, například Kanada a Švédsko, umožňují lokální rozhodnutí o požadované kvalifikaci.
- **Poměr dospělých a dětí:** Regulace maximálního počtu dětí na jednoho poskytovatele (např. 4–10) zajišťuje bezpečnost a individuální přístup.
- **Prostorové požadavky:** Některé státy stanovují minimální požadavky na vnitřní a venkovní prostory na dítě.

Zajištění kvality: Národní pokyny by měly zahrnovat standardy kvality zaměřené na bezpečnost, zdravotní péči, vývoj dítěte a spolupráci s rodiči. Zahraniční praxe ukazuje na význam:

- **Národních výchovných (učebních) rámců:** Například Anglie a Wales vyžadují dodržování kurikula pro předškolní vzdělávání, zatímco Japonsko má směrnice pro péči v mateřských školách.
- **Pravidelných kontrol a podpory:** V Austrálii probíhají měsíční návštěvy poskytovatelů za účelem sledování a zvyšování kvality.

Podpora pečujících osob: Podpora pečujících osob je klíčovým aspektem pro udržení kvality a stability systému SDS. Efektivní systémy nabízejí:

- **Školení a profesní rozvoj:** Země jako Japonsko a Austrálie vyžadují pravidelné vzdělávací aktivity, což vede k vyšší kvalitě péče.
- **Finanční a administrativní podpora:** V některých zemích je zajišťována startovací pomoc pro nové poskytovatele nebo přístup k dotacím.
- **Síťová podpora:** Schémata, jako je švédská spolupráce s místními středisky péče, posilují profesní sdílení a podporu mezi pečujícími osobami.

5.1.2 Národní pokyny pro sousedské dětské skupiny

MPSV v rámci projektu „Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin“. V rekordně krátkém čase vytvořilo národní metodiku pro sousedské dětské skupiny (SDS), která poskytuje jasný a přehledný rámec pro poskytovatele i státní správu. Tento dokument reflektuje zahraniční zkušenosti s rodinnou denní péčí (family day care, FDC) a přizpůsobuje zahraniční příklady dobré praxe českým podmínkám. Metodiky zahrnují detailní požadavky na právní, organizační a provozní aspekty SDS, čímž vytváří stabilní základ pro systémovou implementaci této formy péče v přímé vazbě na novelu zákona o dětských skupinách.

5.1.2.1 Metodika pro poskytovatele/pečující osoby sousedských dětských skupin

Metodika pro poskytovatele/pečující osoby sousedských dětských skupin je zásadním dokumentem definujícím standardizovaný přístup k provozu této služby. Klíčovým cílem metodiky je zajištění kvalitní, bezpečné a individualizované péče o děti v přirozeném domácím prostředí, čímž reaguje na potřeby rodin, zejména těch, které hledají flexibilní formy předškolní péče. Dokument vymezuje právní status poskytovatelů, kteří jsou registrováni v evidenci spravované Úřadem práce ČR, což zaručuje kontrolu kvality a transparentnost. SDS je legislativně zakotvena v zákoně o dětských skupinách a její provoz je přísně regulován, včetně požadavků na odbornou způsobilost pečujících osob a bezpečnost provozu.

Právní rámec a provozní základy: Metodika stanovuje, že SDS není komerční službou a musí být poskytována v souladu s nekomerčními zásadami, což zahrnuje limitované poplatky od rodičů a využití státního příspěvku na provoz. Poskytovatelé jsou povinni vést oddělené účetnictví a splňovat přesně definované prostorové a hygienické požadavky, které zajišťují bezpečnost a pohodlí dětí. Důležitou součástí je plán výchovy a péče (PVP), který poskytuje strukturu pro každodenní aktivity a výchovné cíle, a který musí být prokazatelně sdílen s rodiči.

Požadavky na kvalifikaci a podporu poskytovatelů: Pečující osoby musí splňovat přísná kvalifikační kritéria, která zahrnují vzdělání v pedagogické, sociální nebo zdravotní oblasti, případně profesní kvalifikaci chůvy. Metodika zdůrazňuje potřebu kontinuálního profesního rozvoje prostřednictvím školení a vzdělávacích programů, které jsou dostupné online i formou praktických kurzů. Poskytovatelé mohou využívat modelové příklady a checklisty k zajištění souladu s právními a provozními požadavky.

Finanční a organizační aspekty: Financování SDS je založeno na kombinaci příspěvků od rodičů a státní podpory. Výše příspěvků je odvozena z normativů stanovených na základě obsazenosti kapacity a nákladů na provoz. Poskytovatelé jsou povinni plánovat své výdaje, přičemž metodika nabízí modelové situace pro usnadnění finančního řízení. Provozní pravidla zahrnují flexibilní přístup k otevírací době a kapacitě, což umožňuje přizpůsobení potřebám rodičů.

5.1.2.2 Metodická příručka pro úředníky

Metodická příručka pro úředníky vypracovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí ve spolupráci s Úřadem práce ČR¹⁹, definuje právní rámec, standardy kvality, požadavky na prostory a financování SDS. Klíčovým cílem je vytvořit bezpečné, dostupné a kvalitní prostředí pro děti, které reflektuje potřeby rodin a podporuje sladění rodinného a pracovního života.

Metodická příručka pro úředníky a poskytovatele sousedských dětských skupin představuje zásadní dokument pro **standardizaci provozu této inovativní formy péče o děti v České republice**. Na národní úrovni byla tato metodika vypracována i ověřována v rekordně krátkém čase, čímž odráží cílenou snahu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) poskytnout jasné a efektivní pokyny pro všechny zúčastněné subjekty. Inspirace zahraničními modely, zejména konceptem rodinné denní péče (Family Day Care, FDC), vytvořila základ pro vznik českého modelu, který zohledňuje specifické potřeby regionů a rodin. Níže uvedené okruhy představují hlavní oblasti, na které se metodika zaměřuje, a shrnují její klíčové komponenty.

- **Právní a organizační rámec poskytování služeb SDS:** Metodika jasně definuje právní rámec sousedských dětských skupin na základě zákona č. 247/2014 Sb. a prováděcí vyhlášky č. 350/2021 Sb. SDS umožňují péči o děti od šesti měsíců věku do zahájení povinné školní docházky s maximální kapacitou čtyř dětí. Tento limit zahrnuje i vlastní děti poskytovatele, přičemž SDS nesmí sdílet prostory s jinými dětskými skupinami. Dokument podrobně specifikuje postupy pro založení SDS, registraci poskytovatelů a povinnosti v oblasti provozu a bezpečnosti. Tyto informace zajišťují transparentní a zákonem podložený rámec pro všechny zúčastněné strany.
- **Požadavky na odbornou způsobilost a vzdělávání poskytovatelů:** Odborná způsobilost poskytovatelů je zásadním kritériem pro zajištění kvality služeb. Metodika stanovuje povinnost formální kvalifikace, která zahrnuje vzdělání v oblasti zdravotnictví, sociálních služeb nebo pedagogiky. Důraz je kladen na průběžné vzdělávání a absolvování kurzu první pomoci. Poskytovatelé jsou povinni absolvovat minimálně čtyři hodiny dalšího vzdělávání ročně, což reflektuje důležitost jejich profesionálního rozvoje.
- **Prostorové a provozní požadavky:** Metodika stanovuje jasné požadavky na prostory SDS, jejich vybavení a bezpečnostní standardy. Ty zahrnují například minimální plošné nároky, vybavení pro hry a odpočinek, hygienické zázemí a bezpečnostní prvky, jako jsou ochranné kryty na zásuvkách či zabezpečení schodišť. Tyto standardy jsou nastaveny tak, aby zajistily bezpečnost a pohodu dětí v domácím prostředí poskytovatele nebo v jiných vhodných prostorách.
- **Financování a příspěvky:** Jedním z klíčových bodů metodiky je financování SDS. Kombinace státních příspěvků a úhrad od rodičů vytváří udržitelný finanční model. Maximální úhrada od rodičů je stanovena na jednu třetinu minimální mzdy, což umožňuje přístupnost služby pro široké spektrum rodin. Poskytovatelé mohou žádat o státní příspěvky prostřednictvím elektronické aplikace, která rovněž slouží k evidenci obsazenosti kapacitních míst.
- **Role úředníků úřadů práce:** Úředníci Úřadu práce ČR jsou klíčovými aktéry při podpoře a kontrole SDS. Jejich úkoly zahrnují vydávání závazných stanovisek, kontrolu plnění standardů kvality a poskytování metodické podpory. Metodika také zdůrazňuje jejich podpůrnou roli při spolupráci s pečujícími osobami, například formou konzultací či doporučení na odborné zdroje.
- **Plán výchovy a péče:** Poskytovatelé jsou povinni zpracovat plán výchovy a péče (PVP), který zahrnuje cíle výchovy, plán aktivit a postupy pro individuální přístup k dětem. Tento plán slouží

¹⁹ V rámci projektu „Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin“.

jako klíčový nástroj pro zajištění kvality péče a musí být v souladu se standardy kvality stanovenými v metodice.

Závěr a doporučení pro další rozvoj: Metodika pro SDS přináší jasný a strukturovaný rámec pro zavedení této služby v České republice. Klade důraz na standardizaci, právní dodržování a podporu poskytovatelů, což významně přispívá k rozvoji kvalitní péče o děti. Evaluace tohoto dokumentu ukazuje na potřebu doplnění vizuálních prvků a dalších praktických příkladů, což dále zvýší jeho uživatelskou přívětivost a efektivitu. Tento komplexní přístup vytváří pevné základy pro implementaci sousedských dětských skupin jako alternativní formy péče o děti, která reflektuje aktuální potřeby rodin a regionů v České republice.

5.2 Budování sítě SDS na míru každému regionu

Východiska podpory sousedských dětských skupin (SDS) reflektují různé regionální potřeby z hlediska dostupnosti kvalifikovaných pedagogických pracovníků a celkových socioekonomických podmínek v regionech ČR. Na základě analýzy České školní inspekce (ČŠI) byly v minulosti identifikovány tři hlavní typy regionů podle podílu nekvalifikovaných učitelek v mateřských školách, a to: strukturálně postižené regiony s vysokým podílem nekvalifikovaných učitelek, dynamicky se rozvíjející regiony v okolí hlavních měst a regiony s nižším podílem nekvalifikovaných učitelek. **Tyto faktory jsou jako východisko obecně platné i pro budování sítě sousedských dětských skupin.** Každý z těchto typů regionů vyžaduje specifický přístup k náboru a výběru pečujících osob v SDS, který zohlední jak místní potřeby, tak administrativní a profesní zázemí pečujících osob.

5.2.1 Mezinárodní trendy v kvalifikaci pečujících osob

Evropský kontext ukazuje rozdílné přístupy ke kvalifikaci pracovníků v předškolní péči. Například ve Francii se klade důraz na vysoké kvalifikační standardy, kde musí alespoň 40 % personálu splňovat přísné požadavky na odborné vzdělání. Podobné reformy byly zavedeny v Irsku a Finsku, kde se zvýšila minimální kvalifikace zaměstnanců v předškolní péči. Na druhé straně země jako Bulharsko zavedly flexibilnější modely, které zahrnují využití zdravotnického personálu v jeslích. Česká republika reflektuje tyto mezinárodní trendy a od roku 2021 požaduje, aby pracovníci pečující o děti do tří let absolvovali každoročně minimálně osm hodin dalšího profesního rozvoje. Tato opatření jsou považována za klíčový krok směrem k profesionalizaci sektoru a k zajištění kontinuálního zvyšování kvality péče.

Evropa čelí různým výzvám v oblasti zajištění kvalifikovaného personálu pro předškolní péči. Zatímco některé státy, jako Francie, Belgie či Dánsko, požadují vysoké standardy pro hlavní pečovatele, jiné umožňují větší míru flexibility v kvalifikaci pracovníků. Rozdělení kompetencí mezi hlavními pečovateli a asistenty také vykazuje značné rozdíly, přičemž v některých zemích je kladen důraz na minimální požadavky na asistenty a na podporu jejich profesního růstu. Český systém odborné způsobilosti se snaží tyto trendy reflektovat a prostřednictvím povinného profesního vzdělávání přispívat k profesionalizaci celého sektoru. Tento proces je však stále na počátku a vyžaduje dlouhodobé strategické úsilí pro zajištění kvalitní a dostupné péče o děti v SDS.

5.2.2 Regionálně podmíněný nedostatek kvalifikovaného personálu v ČR

V České republice se nedostatek kvalifikovaných učitelů v předškolním vzdělávání projevuje výraznými regionálními rozdíly. Tento problém je častý zejména v strukturálně postižených regionech, jako jsou Karlovarský, Ústecký, a některé části Středočeského kraje. **Place-based dimenze se zde odráží v kombinaci socioekonomických problémů regionů,** včetně místní (ne)zaměstnanosti a nízké urbanizace, což ztěžuje přilákání kvalifikovaných pracovníků. Tyto oblasti mají vyšší podíl

nekvalifikovaných učitelů, což se odráží ve snížené kvalitě vzdělávání a vytváří systémové nerovnosti již v raných fázích školní docházky.

Největší koncentrace nekvalifikovaných učitelů je pozorována v okresech Karlovarského a Ústeckého kraje, kde je problém spojen i s obtížemi v dopravní dostupnosti a celkovou kvalitou života. Ve Středočeském kraji, zejména v oblastech kolem Prahy, je situace specifická kvůli rychlému nárůstu obyvatel, který zvyšuje poptávku po nových učitelích. To vede k situaci, kdy se mnoho nekvalifikovaných učitelů teprve připravuje na získání požadovaného vzdělání. Nekvalifikovaní učitelé se koncentrují především v určitých regionech České republiky, přičemž hlavními faktory, které ovlivňují jejich výskyt, jsou socioekonomické podmínky a migrace obyvatelstva. Regionální rozdíly jsou patrné nejen v počtu kvalifikovaných učitelů, ale také v míře urbanizace, nezaměstnanosti a celkovém socioekonomickém zázemí.

5.2.3 Strukturální podmínky kvality péče: 4 děti na jednu pečující osobu

Existují stále přesvědčivější důkazy o klíčových faktorech, které přispívají ke kvalitní péči o děti. Mezi hlavní faktory patří vlastnosti pečovatele a prostředí, ve kterém péče probíhá. Mezi nejdůležitější aspekty patří vzdělání a školení pečovatelů, poměr mezi počtem dětí a pečovateli, věk dětí a využívání podpory ze strany pečovatelů. Následující text shrnuje výsledky studií, které se zaměřují na tyto aspekty kvality péče.

Poměr mezi počtem pečovatelů a dětí: Výzkumy obecně naznačují, že kvalita péče bývá vyšší, pokud je na jednoho pečovatele méně dětí (Bigras a kol., 2010; Clarke-Stewart, Gruber & Fitzgerald, 1994; Elicker, Fortner-Wood & Nopp, 1999; NICHD Early Child Research Network, 1996). Nicméně studie od autorů Burchinal, Howes a Kontos (2002) nenašla žádnou souvislost mezi kvalitou péče a tímto poměrem. Tito autoři navrhuji, že rodiče i tvůrci politik kladou větší důraz na vzdělání a školení pečovatelů než na samotný poměr mezi počtem dětí a pečovateli, zejména v domácnostech, kde se jeden pečovatel stará o šest nebo méně dětí. Další studie však uvádějí vyšší kvalitu péče v případech, kdy pečovatelé zajišťují péči pro větší počet dětí (Kontos a kol., 1995; Pence & Goelman, 1991). Tyto studie vysvětlují, že pečovatelé, kteří mají na starosti více dětí, mívají zpravidla vyšší úroveň vzdělání a školení.

Počet dětí: Studie zkoumající vliv různých strukturálních charakteristik na kvalitu péče nenašla žádnou souvislost mezi kvalitou péče a počtem kojenců přítomných v domácnosti, pokud se zohlední úroveň vzdělání a školení pečovatele (Burchinal, Howes & Kontos, 2002). Z dostupných údajů vyplývá, že v průměru byly v pozorovaných domácnostech přítomny dvě děti ve věku kojence.

Výsledky studií naznačují, že kvalita péče není přímo závislá na jednom faktoru, jako je počet dětí na jednoho pečovatele, ale spíše na kombinaci charakteristik, jako je úroveň vzdělání a odborné přípravy pečovatelů. Tyto faktory by měly být prioritou při tvorbě politik a rozhodování o nastavení péče o děti.

Východiska pro sousedské dětské skupiny

Při tvorbě konceptu sousedské dětské skupiny je nezbytné věnovat pozornost kvalitě poskytované výchovy a péče. Z hlediska kvality péče hraje **klíčovou roli počet dětí ve skupině**, což přímo ovlivňuje individuální přístup k dítěti, jeho sociální interakce a kvalitu výchovných procesů. Předmětem ověřování v pilotáži SDS byla analýza vlivu počtu dětí ve skupině na kvalitu péče, včetně souvisejících strukturních podmínek vyplývajících z dostupné legislativy, připravované novely zákona o dětských skupinách a osvědčených evropských postupů.

Analýza počtu dětí ve skupině dle novely zákona: Z hlediska evropských standardů a praxe jsou nastaveny různé limity počtu dětí ve skupině podle věkové kategorie. Například pro děti do tří let je obecně preferován nižší počet dětí na jednoho pečovatele (obvykle 3–5 dětí), zatímco pro děti od tří

let se běžně doporučuje skupina o 7–10 dětech na jednoho pedagoga. Tyto limity reflektují potřebu intenzivnější péče a interakce v nižších věkových kategoriích a větší míru samostatnosti starších dětí (Eurydice). V menších skupinách je možné efektivněji reagovat na individuální potřeby dětí, což podporuje jejich emocionální pohodu a kognitivní rozvoj. Vyšší počet dětí ve skupině naopak může vést k přetížení pedagogů a snížení kvality poskytované péče. Výzkumy ukazují, že menší skupiny jsou zvláště přínosné pro děti z méně podnětného prostředí, protože umožňují intenzivnější interakci s pečujícími osobami.

5.2.4 Počet dětí na pečovatele v sousedských dětských skupinách ČR od roku 2025

Novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, která vstoupí v účinnost v roce 2025, přináší významné změny v oblasti sousedských dětských skupin, především prostřednictvím § 7. Toto ustanovení stanovuje maximální počet čtyř dětí na jednu pečující osobu, což je v souladu s příklady dobré praxe z mezinárodního prostředí. Tato norma byla zavedena na základě empirických poznatků, které potvrzují, že nižší poměr dětí na pečovatele zajišťuje vyšší kvalitu péče, individuální přístup a bezpečné prostředí podporující optimální rozvoj dětí. Malé kolektivy umožňují dětem snazší sociální interakce, rozvoj kooperativních dovedností a efektivní řešení konfliktů za podpory pečující osoby.

Evropské standardy²⁰ doporučují nižší počet dětí na jednoho pečovatele v mladších věkových kategoriích, což reflektuje potřebu intenzivnější péče o děti do tří let. Malé skupiny umožňují pečujícím efektivněji reagovat na individuální potřeby dětí a podporují jejich emocionální pohodu i kognitivní rozvoj. V praxi se model sousedských dětských skupin osvědčil, přičemž čtyři děti na jednoho pečovatele představují optimální parametr pro zajištění kvality péče.

Model sousedských dětských skupin, jak jej nastavuje novela zákona, je parametricky vhodný zejména pro děti do tří let, kdy malé kolektivy poskytují ideální podmínky pro jejich emocionální, kognitivní a sociální rozvoj. Plošná implementace tohoto modelu však klade značné nároky na státní rozpočet a dostupnost kvalifikovaných lidských zdrojů. Je proto nezbytné plánovat finanční a personální kapacity ve střednědobém i dlouhodobém horizontu, aby bylo možné zajistit udržitelnost a efektivitu systému. Současně je třeba věnovat pozornost dětem se specifickými potřebami, pro něž se doporučuje zajistit dodatečnou podporu prostřednictvím asistentů.

Tento model, který kombinuje individualizovaný přístup s důrazem na kvalitu péče, představuje zásadní krok v rozvoji předškolního vzdělávání a péče v České republice. Jeho zavedení odpovídá současným potřebám rodin i požadavkům na kvalitní předškolní péči v moderním vzdělávacím systému. Vzhledem k náročnosti implementace se doporučuje kontinuální sledování dlouhodobých dopadů tohoto opatření na děti a jejich celkový rozvoj, včetně dalších úprav v reakci na získané poznatky.

²⁰ Z hlediska evropských standardů a praxe jsou nastaveny různé limity počtu dětí ve skupině podle věkové kategorie. Například pro děti do tří let je obecně preferován nižší počet dětí na jednoho pečovatele (obvykle 3–5 dětí), zatímco pro děti od tří let se běžně doporučuje skupina o 7–10 dětech na jednoho pedagoga. Tyto limity reflektují potřebu intenzivnější péče a interakce v nižších věkových kategoriích a větší míru samostatnosti starších dětí (Eurydice, 2023).

6 Financování

6.1 Institucionální přístupy k financování sousedských dětských skupin

Při poskytování služeb péče o děti existují dva hlavní modely: **tržně orientovaný model** a **institucionální model**. V rámci tržního modelu se klade důraz na roli **soukromých poskytovatelů**, kteří přebírají odpovědnost za péči o děti a financování z veřejných zdrojů je minimální. Naproti tomu **institucionální model** je charakterizován dominancí **státních poskytovatelů**, kde stát zajišťuje regulaci, financování i organizaci poskytovaných služeb.

6.1.1 Tržně orientovaný model a kombinované modely

Tento přístup se vyskytuje v zemích, kde vlády upřednostňují **minimální státní zásahy** do péče o děti a odporují **soukromé poskytovateli** péče. Trh vytváří konkurenci mezi poskytovateli a rodiče vybírají služby, které nejlépe vyhovují jejich preferencím a finančním možnostem. Výhodou je vyšší **flexibilita** a **diverzita služeb**, což umožňuje rodinám vybírat si služby, které odpovídají jejich specifickým potřebám. Nevýhodou je, že tento model může prohlubovat **sociální nerovnosti**, protože dostupnost kvalitní péče je závislá na finančních možnostech rodin (Adema et al., 2020, s. 206). Země jako **Spojené státy** a **Spojené království** uplatňují tržně orientované přístupy, přičemž výraznou roli hrají **soukromé instituce** a **neziskové organizace**. V těchto systémech je péče často **nedostupná pro nižší socioekonomické vrstvy**, což má dopad na rovnost přístupu k předškolní výchově, péči a vzdělávání.

Ve většině zemí neexistuje **čistě tržní nebo čistě institucionální model**. Země kombinují prvky obou přístupů, čímž se snaží **optimalizovat výhody** obou systémů. Například **Francie** kombinuje **soukromé** i **státní instituce** péče o děti a zajišťuje **regulaci soukromých poskytovatelů**, což umožňuje vyšší **dostupnost** a **různorodost služeb** (Vandenbroeck, 2020). Tento přístup může zajistit větší **rovnováhu** mezi kvalitou a lokální dostupností služeb.

6.1.2 Institucionální model, v němž je regulovaná péče veřejnou službou

V rámci institucionálního přístupu je poskytování péče o děti považováno za **veřejnou službu**, která by měla být **dostupná pro všechny děti** bez ohledu na finanční situaci rodiny. Státy, které tento model implementují, poskytují **regulovanou** a často **bezplatnou** péči, která je **financována z veřejných zdrojů**. Země jako **Švédsko** a **Norsko** jsou příkladem států, které kladou důraz na **rovnost přístupu** a podporují **univerzální systémy** péče o děti, které jsou dostupné pro všechny vrstvy společnosti (Vandenbroeck, 2020, s. 170). Výhodou institucionálního modelu je jeho schopnost **minimalizovat nerovnosti**, **zajistit rovný přístup** ke kvalitní výchově a péči a podporovat **zvyšování vzdělanostní úrovně** dětí v přípravě na mateřskou nebo základní školu. Na druhé straně však bývá kritizován pro **nižší flexibilitu** a vyšší **byrokratické náklady** oproti tržně orientovanému modelu.

6.2 Financování SDS v ČR – příspěvek na provoz

Zavedení financování sousedských dětských skupin prostřednictvím státního rozpočtu, které vstoupí v účinnost od roku 2025, představuje významný krok k vytvoření stabilního a předvídatelného systému podpory péče o děti předškolního věku. Tento systém je navržen jako udržitelný, profesionálně řízený a technologicky pokročilý díky podpoře digitalizace. Nový mechanismus navazuje na ověřený model z roku 2022, kdy byl úspěšně implementován příspěvek na provoz dětských skupin. Rozšíření tohoto modelu na sousedské dětské skupiny reflektuje aktuální potřeby a osvědčenou funkčnost původního systému, což zaručuje kontinuitu a efektivní využití veřejných prostředků.

V rámci tohoto systému bude příspěvek poskytován s důrazem na zajištění kvalitní péče a dostupnosti služeb pro rodiny s dětmi. Kontrolu nad správností čerpání příspěvků a dodržováním zákonných

podmínek převezme Úřad práce. Ten bude zodpovědný za kontrolu standardů kvality péče, finanční transparentnosti a maximální výše rodičovských úhrad stanovených zákonem. Dále bude zajišťovat, že všechny poskytované služby odpovídají požadovaným parametrům efektivity a kvality.

Tento přístup vytváří pevný rámec pro rozvoj sousedských dětských skupin a zajišťuje rovnoměrnou dostupnost služeb péče o děti ve všech regionech. Díky zapojení moderních digitálních technologií a státní kontroly bude systém schopný pružně reagovat na měnící se demografické a socioekonomické podmínky, čímž podpoří dlouhodobou udržitelnost a rozšiřování sítě dětských skupin. Celkově tento model financování poskytuje stabilní základy pro rozvoj předškolní péče v České republice a posiluje podporu rodin s dětmi, zejména v oblastech s omezenou dostupností kvalitních služeb péče.

6.2.1 Udržitelný systém podpory: Financování sousedských dětských skupin ze státního rozpočtu

Zavedení financování sousedských dětských skupin ze státního rozpočtu přináší od roku 2025 stabilní a předvídatelný systém podpory, který je udržitelný a profesionálně řízen. Tento mechanismus, podpořený digitalizací, navazuje na osvědčený model z roku 2022, kdy byl zaveden příspěvek na provoz dětských skupin, a potvrzuje svou funkčnost v rámci nového rozšíření na sousedské dětské skupiny.

Od roku 2022 je zákonem o dětských skupinách zavedena přímá podpora poskytovatelů prostřednictvím příspěvků na provoz, které spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Tento příspěvek pokrývá zásadní provozní náklady včetně mezd, pojistného na sociální a zdravotní pojištění, vzdělávání pečujících osob a dalších výdajů spojených s každodenním chodem zařízení. Pro děti do tří let je stanovena maximální rodičovská úhrada, což zajišťuje dostupnost péče i pro rodiny s nižšími příjmy. U starších dětí není úhrada omezena, přičemž normativní příspěvek na jejich péči je nižší. Tento princip rozšíření od roku 2025 na sousedské dětské skupiny zajišťuje větší dostupnost této formy péče o děti.

Podmínky pro čerpání příspěvku na provoz sousedských dětských skupin jsou nově definovány v ustanovení § 20a zákona²¹, který zahrnuje úhradu mzdových nákladů, odborného vzdělávání pečujících osob, stravování dětí a dalších provozních výdajů. Stravování je regulováno dle výživových norem stanovených vyhláškou MPSV, s důrazem na potřeby dětí mladších tří let. Maximální denní úhrada rodiče za péči o dítě je vypočítána na základě čtyřnásobku měsíční minimální mzdy děleného koeficientem 261. Tento výpočet zajišťuje rovnoměrnou dostupnost služeb. Při kratší docházce dítěte, například méně než pět hodin denně, se rodičovská úhrada snižuje na polovinu, zatímco docházka na méně, než tři dny týdně umožňuje její zvýšení o 10 %.

Tento systém financování podporuje udržitelnost a rozšiřování sítě sousedských dětských skupin a usnadňuje finanční plánování poskytovatelů. Rovněž zajišťuje rovnost v přístupu k předškolní péči, což odpovídá současným demografickým a ekonomickým výzvám. Zavedení tohoto modelu posiluje stabilitu a profesionalizaci systému péče o děti a přispívá k dlouhodobé udržitelnosti této klíčové služby.

6.2.2 Právní postavení poskytovatele sousedské dětské skupiny, příjemce příspěvku

Právní rámec pro poskytovatele sousedských dětských skupin je stanoven v § 3 odst. 2 písm. a zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Tento rámec určuje klíčové podmínky pro výkon činnosti a vymezuje poskytovatele jako fyzické osoby působící v režimu osob samostatně výdělečně činných (OSVČ). Poskytovatelé jsou oprávněni nabízet služby péče o děti

²¹ Novela z. o poskytování služby péče o dítě v dět. skup. Ve schvalovacím procesu. Sněmovní tisk 716. Vláda předložila sněmovně návrh zákona 28. 5. 2024. Návrh zákona prošel obecnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Návrh zákona prošel podrobnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Podané pozměňovací návrhy zpracovány jako tisk 716/5, který byl rozeslán 31. 10. 2024 v 11:21.

v domácím nebo jiném vhodném prostředí, které splňuje zákonné požadavky. Činnost sousedských dětských skupin je nekomerční povahy, přičemž právní úprava klade důraz na zajištění kvality a dostupnosti služeb. Ačkoli legislativní rámec nevykazuje zásadní nedostatky, aplikační praxe odhalila, že nedostatečná informovanost o administrativních, daňových a právních povinnostech odrazuje potenciální poskytovatele od vstupu do systému.

Praktická podpora a metodické vedení poskytovatelů: Metodika pro poskytovatele sousedských dětských skupin, zahrnutá v příloze č. 2 zákona, byla vypracována Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) jako klíčový nástroj pro podporu poskytovatelů. Dokument obsahuje praktické rady týkající se administrativních povinností, daňové evidence a registrace. Metodika byla podrobena konzultacím se zainteresovanými subjekty a její implementace neodhalila zásadní problémy. Pro zvýšení srozumitelnosti byly materiály doplněny o vizuální prvky a modelové situace, které poskytovatelům usnadňují orientaci v právních a administrativních aspektech činnosti. Současně bylo zdůrazněno, že systematické šíření těchto materiálů a jejich aktualizace s ohledem na legislativní změny jsou nezbytné pro udržení jejich relevance.

Doporučení pro zvýšení informovanosti a odstranění bariér: Závěry evaluace jednoznačně prokázaly potřebu zvýšit informovanost potenciálních poskytovatelů o jejich právním postavení a souvisejících povinnostech. Doporučuje se vypracování návodných materiálů, jako jsou infografiky a další vizuální pomůcky, které přehledně vysvětlí klíčové aspekty právního a administrativního rámce. Komunikační strategie by měla být zaměřena na jednoduchost a srozumitelnost, aby byly odstraněny bariéry vyplývající z legislativní nejasnosti. Tato opatření jsou zásadní pro zvýšení atraktivity této činnosti, což přispěje k rozšíření počtu poskytovatelů a k dlouhodobé udržitelnosti systému sousedských dětských skupin.

Daňové a pojistné povinnosti poskytovatelů jako příjemců příspěvku: Příspěvek rodičů na péči o děti je z hlediska zákona považován za zdanitelný příjem. Poskytovatelé musí být registrováni jako osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) vykonávající vedlejší činnost. Rodiče, za které je plátcem pojistného stát, se musí přihlásit na Finančním úřadě, České správě sociálního zabezpečení (ČSSZ) a u své zdravotní pojišťovny (ZP). Na základě své registrace jsou povinni podávat daňová přiznání a přehledy o příjmech a výdajích, stejně jako odvádět daň a pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Tyto povinnosti představují klíčový aspekt právního postavení pečujících osob a vyžadují jasnou komunikaci, která poskytovatelům usnadní jejich plnění.

6.2.3 Vícezdrojový model a maximální úhrada poplatků od rodičů

Novela zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, která vstoupí v účinnost v roce 2025, zavádí financování sousedských dětských skupin na základě vícezdrojového modelu. Tento model kombinuje příspěvky ze státního rozpočtu s finanční participací rodičů na provozních nákladech zařízení. Zákon o dětských skupinách, konkrétně § 20a, stanovuje pravidla pro poskytování státních příspěvků a zároveň jasně vymezuje podmínky pro stanovení úhrad rodičů za služby poskytované sousedskými dětskými skupinami.

Podle ustanovení zákona (§ 20a odst. 2) se maximální denní úhrada rodičů, kteří hradí služby sousedské dětské skupiny, vypočítává jako podíl čtyřnásobku měsíční minimální mzdy a koeficientu 261. Tento mechanismus zajišťuje rovnoměrnou dostupnost služeb a podporuje finanční udržitelnost systému. Úhrada je stanovena s ohledem na věk dítěte a kapacitní místo v sousedské dětské skupině, přičemž se maximální částka zaokrouhluje na celé koruny směrem dolů.

Zákon rovněž zavádí specifické úpravy úhrady rodičů podle rozsahu poskytované péče. Pokud dítě navštěvuje zařízení méně než 5 hodin denně, maximální denní úhrada se snižuje na polovinu. Naopak, pokud je kapacitní místo obsazeno dítětem na méně než 3 dny v týdnu, může být tato úhrada zvýšena

o 10 %. Tato flexibilita umožňuje rodičům přizpůsobit využívání služby individuálním potřebám a zároveň zohledňuje provozní náklady zařízení.

Citlivě nastavené parametry vícezdrojového financování představují zásadní krok k rozšíření dostupnosti a udržitelnosti sousedských dětských skupin, přičemž poskytují rodičům cenově dostupné a kvalitní služby péče o děti. Tento model podporuje dlouhodobou stabilitu systému a přispívá k dosažení rovnováhy mezi veřejnými a soukromými zdroji financování.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DS	Dětská skupina
ECD	Early Childhood Development
ECE	Systém vzdělávání a péče o děti v raném věku (Early Childhood Education system)
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
KÚ	Krajský úřad
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
NNO	Nestátní nezisková organizace
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
PIDS	Podpora implementace dětských skupin
PPE	Pre-Primary Education, tedy předškolní vzdělávání.
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Evidence-Based Background

DOPORUČENÍ RADY o předškolním vzdělávání a péči: barcelonské cíle pro rok 2030
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14785-2022-INIT/cs/pdf>

DOPORUČENÍ RADY ze dne 22. května 2019 o vysoce kvalitních systémech předškolního vzdělávání a péče in Úřední věstník EU C 189.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Early childhood education and care – How to recruit, train and motivate well-qualified staff – Final report, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/489043>.

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Lenaerts, K., Vandenbroeck, M., & Beblavý, M. (2018). Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/doi/10.2766/20810>

European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. Eurydice Brief: Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2797/958988

European Education and Culture Executive Agency, Eurydice, *Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe 2023 : early childhood education and care*, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2797/670097>

European Union Quality Framework. Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care; 2014, p. 1–71.

Eurydice. Early childhood education and care in Europe: Tackling social and cultural inequalities. Brussels, Belgium; 2009.

Evaluační zpráva projektu „Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin“ (Registrační číslo: CZ.03.03.01/00/23_051/0002955) nabízí klíčové poznatky pro další rozvoj politik zaměřených na podporu rodin.

Fakultní nemocnice Olomouc. (5. června 2024). *Telemedicina v Česku nabírá na obrátkách!* [Online]. Fakultní nemocnice Olomouc. <https://www.fnol.cz/aktuality/telemedicina-v-cesku-nabira-na-obratkach>

Furlong, M. (2010). Clear at a distance, jumbled up close: Observation, immersion and reflection in the process that is creative research. In P. Liamputtong (Ed.), *Research methods in health: Foundations for evidence-based practice* (pp. 153–169). South Melbourne, Australia: Victoria Oxford University Press.

ISCED 2011 Operational Manual Guidelines for Classifying National Education Programmes and Related Qualifications <https://www.oecd.org/education/isced-2011-operational-manual-9789264228368-en.htm>.

Kaga, Y., J. Bennett, and P. Moss. 2010. *Caring and Learning Together. A Cross-national Study on the*
Kulasová, M. (2. 6. 2024). Na kontrole a přitom doma. Technologie nově propojují lékaře a pacienty. Seznam Zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-lekar-v-kapse-telemedicina-muze-ulevit-pacientum-i-pretizenym-nemocnicim-252447>

Mays, N., & Pope, C. (1995). Observational methods in health care settings. *British Medical Journal*, 311(6998), 182–184. doi:10.2307/29728110.

Morse, J. M., & Cheek, J. (2014). Making room for qualitatively-driven mixed-method research. *Qualitative Health Research*, 24, 3–5. doi:10.1177/1049732313513656.

MPSV (2024). Identifikace modelů obcí vhodných pro vybudování sousedských dětských skupin: Analýzy Demografického portálu pro municipality. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

MPSV: Evaluační zpráva výzev 126 a 127 operačního programu zaměstnanost. Dostupné: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/9904387/Evalua%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1va+v%C3%BDzev+126+a+127+OPZ+mikrojesle.pdf/cdb06f30-e0bd-4f18-85eb-961f388c8b4d?t=1545903832755>.

Mulhall, A. (2003). In the field: Notes on observation in qualitative research. *Journal of Advanced Nursing*, 41, 306–313. doi:10.1046/j.1365-2648.2003.02514.x.

Murphy, E., & Dingwall, R. (2007). Informed consent, anticipatory regulation and ethnographic practice. *Social Science & Medicine*, 65, 2223–2234. doi:10.1016/j.socscimed.2007.08.008.

MVČR (2021), Školství ve výkonu státní správy a samosprávy: Praktický průvodce a rádce úředníka.

Novela z. o poskytování služby péče o dítě v dět. skup. Ve schvalovacím procesu. Sněmovní tisk 716. Vláda předložila sněmovně návrh zákona 28. 5. 2024. Návrh zákona prošel obecnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Návrh zákona prošel podrobnou rozpravou 29. 10. 2024 na 115. schůzi. Podané pozměňovací návrhy zpracovány jako tisk 716/5, který byl rozeslán 31. 10. 2024 v 11:21.

OECD (2006), *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care, Starting Strong*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264035461-en>.

OECD (2015) Eurostat/UNESCO Institute for Statistics, *ISCED 2011 Operational Manual: Guidelines for Classifying National Education Programmes and Related Qualifications*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264228368-en>.

OECD (2017), *Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education, Starting Strong*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264276253-en>.

OECD (2018), “How does access to early childhood education services affect the participation of women in the labour market?”, *Education Indicators in Focus*, No. 59, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/232211ca-en>.

OECD (2018), *Engaging Young Children: Lessons from Research about Quality in Early Childhood Education and Care, Starting Strong*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264085145-en>.

OECD (2018). *Engaging young children: Lessons learned from research about quality in early childhood education and care*. Paris, France: OECD Publishing

OECD (2019), *OECD Network on Early Childhood Education and Care: Quality beyond*, OECD internal document.

OECD (2019), *Providing Quality Early Childhood Education and Care: Results from the Starting Strong Survey 2018, TALIS*, OECD Publishing, Paris.

OECD (2020), *Education at a Glance 2020: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/69096873-en>.

OECD (2020), *OECD Education Database*, <https://stats.oecd.org>.

OECD (2020), *OECD Family Database*, OECD website, <https://www.oecd.org/social/family/database.htm>.

OECD (2021), Play, Create and Learn: What Matters Most for Five-Year-Olds, OECD, <https://www.oecd.org/education/school/early-learning-and-child-well-being-study/>.

OECD (2021), Starting Strong VI: Supporting Meaningful Interactions in Early Childhood Education and Care, Starting Strong, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/f47a06ae-en>.

OECD (2022), Education at a Glance 2022: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/3197152b-en>.

OECD (2023), Education at a Glance 2023 Sources, Methodologies and Technical Notes, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/d7f76adc-en>.

OECD (2023), *Přehled o stavu veřejné správy: Česká Republika: Česká republika na cestě k modernější a efektivnější veřejné správě*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/2651546f-cs>.

Paloncyová, Jana a Sylva Höhne. RILSA, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2023. Dostupné také z: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_531.pdf

Paloncyová, Jana. Nové formy denní péče o děti v České republice. Praha: VÚPSV, 2014. ISBN 978-80-7416-203-9.

Podrobný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole. MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

Policy paper Policy paper MŠ COVID-19 pro MŠMT/kraje/politiky TL04000173-V8 (spoluautorka, rukopis 2021).

Policy paper Policy paper MŠ COVID-19 pro starosty obcí TL04000173-V7 (spoluautorka, rukopis 2021).

Slot P, Leseman PPM, Verhagen J, Mulder H Associations between structural quality aspects and process quality in Dutch early childhood education and care settings. *Early Childhood Research Quarterly*. 2015;33:64–76.

Slot, P. (2018). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care: A literature review": OECD Education Working Papers, No. 176. OECD Publishing. <https://doi.org/https://doi.org/10.1787/edaf3793-en>

Slot, P., Lerkkanen, M. -K., & Leseman, P. (2016). The relations between structural quality and process quality in European early childhood education and care provisions: Secondary analyses of large scale studies in five countries. Utrecht University - CARE project.

Smith, A. B. (1993) Early Childhood EduCare: Seeking a theoretical framework in Vygotsky's work, *International Journal of Early Years Education*, 1:1, 47-62, DOI: 10.1080/0966976930010105

Spencer T, Noyes E, Biederman J. Telemedicine in the Management of ADHD: Literature Review of Telemedicine in ADHD. *J Atten Disord*. 2020 Jan;24(1):3-9. doi: 10.1177/1087054719859081. Epub 2019 Jul 1. PMID: 31257978.

Ulferts H, Wolf K, Anders Y. Impact of process quality in early childhood education and care on academic outcomes: Longitudinal meta-analysis. *Child Development*. 2019;90:1474–89. doi: 10.1111/cdev.13296.

Van Laere, K. a M. Vandenbroeck (2018) The (in)convenience of care in preschool education: examining staff views on EduCare, *Early Years*, 38:1, 4-18, DOI: 10.1080/09575146.2016.1252727.

Vandenbroeck, M. (2020). Early Childhood Care and Education Policies that Make a Difference. In R. Nieuwenhuis & W. Van Lancker (Eds.), *The Palgrave Handbook of Family Policy* (pp. 169-191). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-54618-2_8

Závěrečná evaluační zpráva projektu. Systémová změna v oblasti sladění rodinného a pracovního života prostřednictvím inovativního konceptu sousedských dětských skupin reg. č. CZ.03.03.01/00/23_051/0002955.